

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta ekonomická
Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Optimalizace daně z příjmů fyzických osob u OSVČ

Vypracoval: Marek Šmíd
Vedoucí práce: Ing. Hana Hlaváčková
České Budějovice 2023

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marek ŠMÍD**
Osobní číslo: **E18023**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Téma práce: **Daň z příjmů fyzických osob u OSVČ**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

V konkrétním podnikatelském subjektu analyzovat skutečně placenou daň z příjmů FO, najít vhodnější variantu výpočtu daňového základu, která by umožnila úsporu na dani.

Rámcová osnova:

1. Základní pojmy daňové teorie, daňová soustava v ČR.
2. Zachycení daní v účetnictví.
3. Daň z příjmů fyzických osob.
4. Podstatné změny v zákoně o daních z příjmů FO v posledních letech.
5. Zdravotní a sociální pojištění OSVČ.
6. Případová studie zaměřující se na daň z příjmů a možnosti její optimalizace u konkrétní OSVČ.

Rozsah pracovní zprávy: **40 – 50 stran**

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. ČERVINKA, T. (2020). *Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG.
2. DUŠEK, J. (2020). *Daně z příjmů 2020*. Praha: Grada Publishing.
3. HNÁTEK, M. (2017). *Daňové tipy pro s.r.o.* Praha: Grada Publishing.
4. Hnátek, M. (2020). *Zcela legální daňové triky 2020*. Praha: Grada Publishing.
5. MARKOVÁ, H. (2020). *Daňové zákony 2020*. Praha: Grada Publishing.
6. VANČUROVÁ, A. (2018). *Daňový systém ČR 2018*. Praha: Vox.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Hana Hlaváčková**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 5. února 2020
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Úvod

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 18
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 4. 4. 2023

Marek Šmíd

Poděkování

Děkuji především vedoucí mé bakalářské práce Ing. Haně Hlaváčkové za laskavý přístup a podněty, které se pro mne staly zdrojem inspirace a motivace. Nemohu opomenout poděkovat své manželce za trpělivost v době mého studia.

Obsah

1. Úvod	5
2. Základní pojmy daňové teorie	7
2.1. Daň	7
2.2. Konstruční prvky daně	7
2.2.1. Daňový subjekt	7
2.2.2. Předmět daně.....	8
2.2.3. Osвобоzení od daně.....	9
2.2.4. Základ daně.....	9
2.2.5. Zdaňovací období	10
2.2.6. Odpočty od základu daně.....	10
2.2.7. Sazba daně	10
2.2.8. Slevy na dani.....	11
2.3. Daňová soustava v ČR	12
2.3.1. Třídění daní.....	12
2.3.2. Přímé daně	12
2.3.3. Nepřímé daně.....	12
2.3.4. Ostatní daňové příjmy.....	13
2.3.5. Zachycení daní v účetnictví	13
2.3.6. Daň z příjmů	13
2.4. Daň z příjmů fyzických osob	14
2.4.1. Základ daně z příjmů fyzických osob	14
2.4.2. Dílčí základy daně z příjmů fyzických osob.....	14
2.4.3. Definice OSVČ a příjmy ze samostatné činnosti.....	15
2.4.4. Daňové výdaje OSVČ.....	15
2.4.5. Paušální daň	18
2.5. Podstatné změny v zákoně o daních z příjmů FO v posledních letech	21

2.5.1.	Před rokem 2008.....	21
2.5.2.	Od roku 2008	21
2.5.3.	Změny od 1. 1. 2013	21
2.5.4.	Změny pro rok 2019	22
2.5.5.	Změny od 1. 1. 2021	22
2.5.6.	Změny od 1. 1. 2022	22
2.5.7.	Změny od 1. 1. 2023	23
2.6.	Sociální pojištění OSVČ	23
2.7.	Důchodové pojištění OSVČ	23
2.7.1.	Povinnosti OSVČ.....	24
2.7.2.	Sazba pojistného a vyměřovací základ	24
2.7.3.	Minimální a maximální vyměřovací základ	24
2.8.	Zdravotní pojištění OSVČ.....	25
2.8.1.	Povinnosti OSVČ.....	25
2.8.2.	Sazba pojistného a vyměřovací základ	25
2.8.3.	Minimální a maximální vyměřovací základ	26
2.9.	Optimalizace zdanění	26
2.9.1.	Daňová úspora	27
2.9.2.	Vyhnutí se dani	27
2.9.3.	Daňový únik.....	28
3.	Metodika.....	29
3.1.	Vymezení příjmů OSVČ	29
3.2.	Způsoby výpočtu daňové povinnosti OSVČ.....	29
3.2.1.	Paušální daň	29
3.2.2.	Výpočet výdajů procentem z příjmů.....	30
3.2.3.	Skutečné výdaje	31
3.3.	Charakteristiky OSVČ	31

3.4.	Výpočet daně z příjmů modelových poplatníků	31
4.	Optimalizace daňové povinnosti OSVČ.....	32
4.1.	OSVČ 1 - kadeřnice	32
4.1.1.	Daně OSVČ 1 v paušálním režimu.....	32
4.1.2.	Daně OSVČ 1 s výdaji procentem z příjmů	32
4.1.3.	Daně OSVČ 1 se skutečnými výdaji.....	33
4.1.4.	Daně OSVČ 1 – porovnání variant	33
4.2.	OSVČ 2 - Psychologická a manželská poradkyně	34
4.2.1.	Daně OSVČ 2 v paušálním režimu.....	34
4.2.2.	Daně OSVČ 2 s výdaji procentem z příjmů	34
4.2.3.	Daně OSVČ 2 se skutečnými výdaji.....	35
4.2.4.	Daně OSVČ 2 – porovnání variant	35
4.3.	OSVČ 3 – pořadatel kurzů	36
4.3.1.	Daně OSVČ 3 v paušálním režimu.....	36
4.3.2.	Daně OSVČ 3 s výdaji procentem z příjmů	36
4.3.3.	Daně OSVČ 3 se skutečnými výdaji.....	37
4.3.4.	Daně OSVČ 3 – porovnání variant	37
4.4.	OSVČ 4 - veterinářka.....	37
4.4.1.	Daně OSVČ 4 v paušálním režimu.....	38
4.4.2.	Daně OSVČ 4 s výdaji procentem z příjmů	38
4.4.3.	Daně OSVČ 4 se skutečnými výdaji.....	38
4.4.4.	Daně OSVČ 4 – porovnání variant	39
4.5.	OSVČ 5 - advokát	39
4.5.1.	Daně OSVČ 5 v paušálním režimu.....	40
4.5.2.	Daně OSVČ 5 s výdaji procentem z příjmů	40
4.5.3.	Daně OSVČ 5 se skutečnými výdaji.....	40
4.5.4.	Daně OSVČ 5 – porovnání variant	41

4.6.	Srovnání jednotlivých variant výpočtu daní OSVČ	42
4.6.1.	Skutečné nebo paušální výdaje procentem z příjmů.....	42
4.6.2.	Paušální daň nebo paušální výdaje procentem z příjmů	42
5.	Závěr.....	47
	Summary and keywords.....	50
	Bibliografie	51
	Publikace	51
	Legislativa	51
	Internetové zdroje.....	51
	Seznam tabulek, schémat, grafů, vzorců, obrázků.....	53
	Seznam zkratek	54

1. Úvod

S daní z příjmů se setkávají prakticky všichni občané. Zaměstnanci ji vidí na své výplatní pásce, podnikatelé a firmy v daňových přiznáních a každý si tak dokáže představit, jak by částku zaplacených daní dokázal využít pro sebe. Daně jsou tak mnohými vnímány jako nutné zlo a jen těžko lze najít někoho, kdo je šťastný, že je musí platit. Na druhou stranu většina občanů chce žít v bezpečném státě, se zajištěnou zdravotní péčí, dobrou infrastrukturou i dalšími výdobytky moderní civilizace, a to přináší výdaje ze strany státního rozpočtu. Tyto je však třeba pokrýt příjmy, a to z velké části zajistí právě daně.

Téma práce Daň z příjmů fyzických osob u OSVČ budí velké vášně i mezi politiky. Legendárním se stal výrok Jana Mládka, který podnikatele označil za parazity na zaměstnancích se zdůvodněním, že platí nízké odvody. To, jestli jsou odvody OSVČ přiměřené, nebudu hodnotit. Tak jako je mantrou ekonomie maximalizace užitku a podnikání minimalizace nákladů, bude i cílem mé práce z možností, které nabízí současná právní úprava, nalézt pro OSVČ to nejvýhodnější řešení její daňové povinnosti.

V teoretické části práce nejdříve objasním samotný pojem daň, popíši daňový systém v České republice a jednotlivé daně. Věnovat se budu především samotné dani z příjmů fyzických osob, konkrétně u osob samostatně výdělečně činných s tím, že tuto problematiku řeší zákon č. 586/1992 Sb. Definicí daně jakožto povinného poplatku splňují i odvody OSVČ na sociální a zdravotní pojištění, a proto se má práce bude věnovat i jejich problematice.

Popíši i legislativní změny a s nimi související výpočty daňové povinnosti OSVČ. Daň z příjmů fyzických osob prošla nejzásadnější změnou od zdaňovacího období za rok 2008, kdy předchozí progresivní zdanění se čtyřmi daňovými pásmi bylo nahrazeno jednotnou lineární sazbou ve výši 15 %. Na druhou stranu si nový systém určitou míru progresu zachoval díky slevám na dani a daňovým zvýhodněním na děti. Další velkou změnu přinesl rok 2021, kdy od zdaňovacího období 2021 je možné být poplatníkem v paušálním režimu. Tato novinka umožňuje do jednoho paušálu sloučit jak placení daně z příjmů, tak i zdravotního a sociálního pojištění. Paušální daň může být i přes svá omezení pro mnohé poplatníky atraktivní volbou. Bude však pro poplatníka výhodná? I na to se pokusím odpovědět.

V praktické části budu u konkrétních OSVČ řešit výpočet jejich daňové povinnosti u daně z příjmů fyzických osob s možností její optimalizace. Daňová optimalizace je pojem,

s kterým se setkáváme především v souvislosti s velkými společnostmi. A je to logické. Ze zisku v řádech jednotek miliard Kč bude daň z příjmů ve stovkách milionů a i půl procento ušetřených na daních daňovou optimalizací budou jednotky milionů. OSVČ se však se svými zisky pohybují řádově jinde.

Z analýzy poradenské společnosti Bisnode vyplývá, že v roce 2020 bylo plátcem DPH 11 % živnostníků. („CzechTrade: DPH platí méně než pětina podnikatelů“, 2020) Většina OSVČ tak měla obrat pod 1 milion Kč¹, a proto nebudu k optimalizaci daňové povinnosti používat metody, které využívají větší společnosti. Pro většinu OSVČ jsou tyto metody nepoužitelné, ale to neznamená, že by OSVČ vhodnou metodou výpočtu nemohla výši daně z příjmů optimalizovat.

OSVČ může v současné době zjistit svou daňovou povinnost, resp. základ daně několika možnostmi, kdy každé odpovídá jiný zisk a tím i daňová povinnost. Každá z možností s sebou nese i jinou administrativní zátěž a i toto hledisko vezmu při rozhodování v potaz. Výsledkem tak bude doporučení konkrétní OSVČ z hlediska optimalizace její daňové povinnosti.

¹ Obrat 1 milion Kč odpovídal hranici registrace pro DPH v roce 2022.

2. Základní pojmy daňové teorie

Historie daní je stejně dlouhá jako historie států. Stát, a je jedno, kdo jej představoval, vždy potřeboval financovat svůj provoz. Ačkoliv kdysi byly hlavní výdaje státu jiné – mohlo se jednat o výdaje na válečné výpravy nebo provoz panovníkova dvora – princip financování je stále stejný. Potřeby státu nebylo možné uspokojovat bez vymezení toho, kdo a v jaké míře bude přispívat do společné pokladny. Jednotlivci tak byli zavázáni k podílu úhrady společných potřeb a zárodek daní byl na světě. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.1. Daň

Daňové příjmy jsou dnes nejvýznamnějším veřejným příjmem, kdy téměř 90 % veškerých příjmů veřejných rozpočtů tvoří příjmy daňové povahy. Daň můžeme definovat jako povinnou, zákonem stanovenou, nenávratnou, neekvivalentní a většinou neúčelovou platbu do veřejného rozpočtu. (Hamerníková & Maaytová, 2010)

Od daní nepožadujeme pouze naplnit veřejné rozpočty, ale moderní daně jsou důležitým nástrojem ekonomické politiky státu. V tomto pojetí tak plní funkce fiskální, alokační, redistribuční, stimulační a stabilizační. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2. Konstrukční prvky daně

V otázce daní není důležité pouze to, zda stát vybere potřebný objem prostředků, ale i to, jak daně působí na ekonomické subjekty a domácnosti, od koho a kdy se vyberou, jak moc bude zatěžovat odvod daní ekonomické subjekty a sociální skupiny. Konstrukce daní je tak velmi složitá a vyžaduje posuzovat ve vzájemných souvislostech všechny její prvky. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

O tom, v jaké míře budou daně dopadat na jednotlivé subjekty, rozhodují následující základní konstrukční prvky daně. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.1. Daňový subjekt

Osoby, kterých se daň dotýká lze rozdělit na dvě základní skupiny, a to jednak ty, jejichž předmět je podroben dani, a pak ty, které jsou pověřeny daň odvádět. Souhrnně je nazýváme daňovými subjekty a definujeme následovně: Daňový subjekt je osoba povinná strpět, odvádět nebo platit daň. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Poplatníkem je daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je dani podroben. Poplatník je tak nositelem daňového břemene a zpravidla je povinen i daň sám

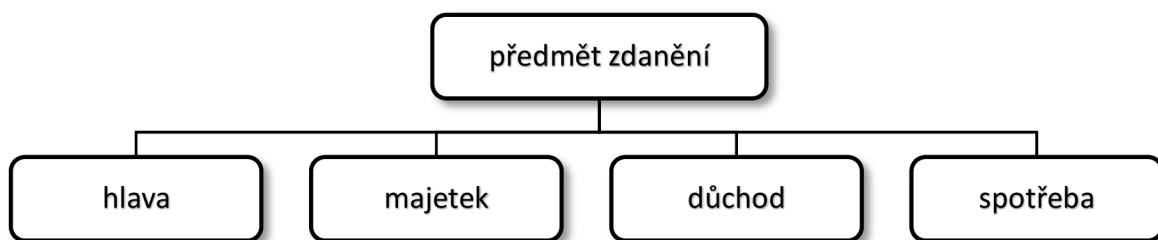
odvádět. Tj. měl by to být on, komu daň snižuje důchod a může tak díky uvalené dani méně spotřebovávat. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Určení poplatníka by u některých daní bylo nejen zbytečné, ale především administrativně náročné, a proto existuje i plátce daně. Plátce daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.2. Předmět daně

Předmětem zdanění rozumíme veličinu, ze které se daň vybírá. Zpravidla je ve stručné podobě součástí názvu příslušného daňového zákona, např. zákon o daních z příjmů fyzických osob apod. Předměty daně lze rozdělit do čtyř skupin. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Schéma 1: Předmět daně

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

U daně z hlavy je předmětem daně sám daňový subjekt a jedná se zřejmě o historicky nejstarší daň. Z teoretického hlediska má řadu výhod, především jí nelze uniknout. Přesto se v současných daňových systémech nepoužívá, neboť má obrovské nevýhody, především neúnosný dopad na některé poplatníky. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Majetkové daně jsou velmi oblíbené s dlouhou historií. Majetek, zejména nemovitě věci, je zpravidla viditelný, bez potřeby náročné evidence a lze jej těžko zatajit. V současných daňových systémech se používají pouze doplňkově. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Dlouhou historii mají i daně ze spotřeby. Moderní všeobecné daně ze spotřeby mají složité a rozmanité konstrukce a často jsou značně komplikované. Zdanění spotřeby není tolik viditelné, a proto bývá i lépe snášené. Zvyšování jejich podílu je tendencí posledních

desetiletí. Daně ze spotřeby se zahrnují do ceny zboží a služeb a jejich výběr zajišťuje plátce. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Předmět daně je třeba co nejpřesněji definovat, aby bylo zajištěno efektivní vybrání daně. Vymezení předmětu daně je někdy doplněno tzv. vynětím z předmětu daně. Vynětí jasně ohraničuje kontury předmětu daně tím, že určuje přesnou hranici předmětu daně a zvyšuje tak právní jistotu daňových subjektů. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.3. Osvobození od daně

Osvobození od daně definuje tu část předmětu daně, ze které se daň nevybírání. U daně z příjmů fyzických osob je použito tzv. nezdanitelné minimum. Jeho smyslem je především omezení neefektivních výběrů daně velmi malých výší. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.4. Základ daně

Základ daně je předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách a upravený podle zákonných pravidel. Tzn. je definován buď ve fyzikálních jednotkách (např. kus, m², t, hl apod.) nebo v hodnotovém vyjádření, tedy v korunách. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Obecným principem je zdaňování pouze disponibilního předmětu daně, tj. tu jeho část, která může sloužit k užitku (spotřebě) daňového subjektu. Např. u daně z příjmů je umožněno daňovému subjektu odpočíst výdaje, které musel nutně vynaložit. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Daně lze posuzovat i podle toho, zda základem daně je stavová nebo toková veličina. Zatímco stavová veličina se stanoví k určitému okamžiku, toková veličina se načítá za stanovené období, kterým je zpravidla zdaňovací období. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Z logiky věci vyplývá, že základem daně nemůže být záporné číslo, neboť výsledkem by byla „záporná daň“. Tzn. stát by platil daňovému subjektu, což je proti základnímu smyslu existence daní.² Pokud jako základ daně z příjmů vyjde záporné číslo, jedná se o daňovou ztrátu, která může být následně použita způsobem, který stanoví daňový zákon. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

² V našem daňovém systému se lze setkat se „zápornou daní“ z osobních důchodů v kombinaci daně a daňového bonusu. Tato situace je nazývána daňový odpočet.

2.2.5. Zdaňovací období

Zdaňovací období je pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá. Daně lze rozlišovat podle délky zdaňovacího období. Základním zdaňovacím obdobím je 12 měsíců, zpravidla kalendářní rok. U daní ze spotřeby by byl kalendářní rok velmi dlouhou periodou, a proto je jako zdaňovací období nejčastěji používán kalendářní měsíc s tím, že kalendářní čtvrtletí je používáno v omezené míře. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.6. Odpočty od základu daně

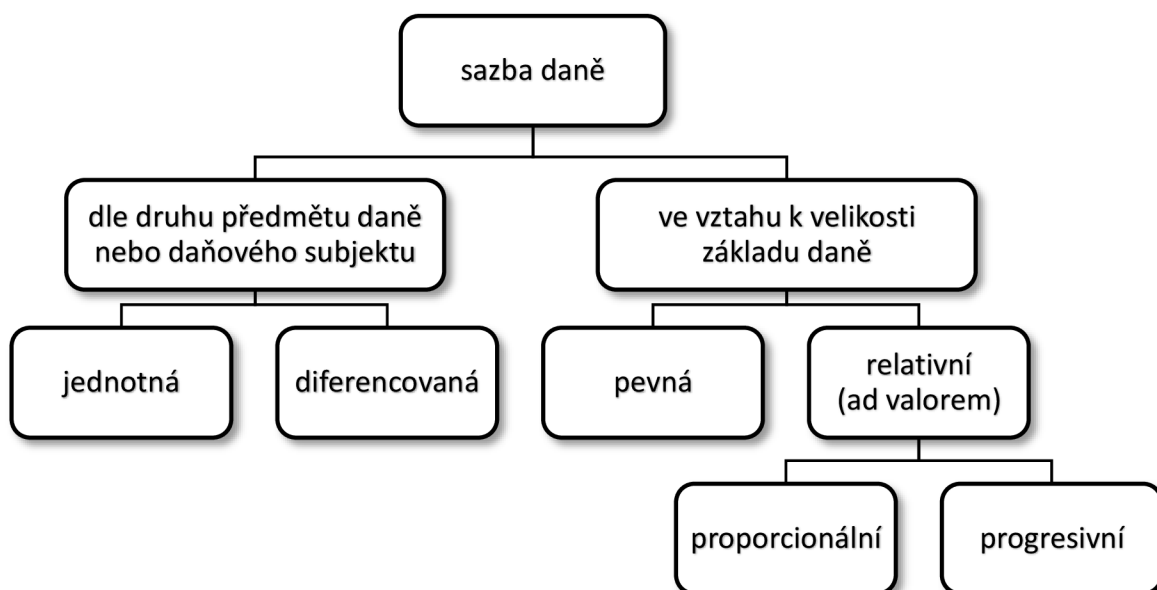
Odpočty snižují základ zejména u daní z příjmů. Existence odpočtů od základu daně na jednu stranu komplikuje konstrukci daně, na druhou stranu si odpočty kladou ambiciózní cíle v oblasti sociální nebo jako stimulační funkce daně. Odpočty od základu daně dělíme na standardní a nestandardní, absolutní i relativní. Při splnění podmínek standardní odpočty snižují základ daně o předem stanovenou pevnou částku nebo část základu daně (zpravidla v procentech). Často zohledňují sociální postavení poplatníka. Nestandardní odečty jsou položky, které může daňový subjekt odečíst od základu daně v prokazatelně vynaložené výši. Jedná se například o bezúplatné plnění (dříve dary) na veřejně prospěšné účely nebo úroky z úvěrů na bytovou potřebu. U nestandardních odečtů se setkáváme s limity, které nemohou být překročeny. Limity mohou být dány buď absolutní částkou, nebo relativně. Cílem nestandardních odpočtů je motivace daňového subjektu k jednání, které je žádoucí z hlediska celospolečenského. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.7. Sazba daně

Sazba daně je algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně (sníženého o odpočty) stanoví základní částka daně. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Přestože sazba daně může mít obecně podobu jakéhokoliv výpočtového algoritmu, obvykle se používá pouze několik typů sazeb s tím, že z praktického hlediska dělíme sazby daně podle dvou nezávislých kritérií. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Schéma 2: Druhy sazeb daně

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

Jednotná sazba je stejná pro všechny typy a druhy předmětu daně, nezávisí na jeho kvalitě nebo typu daňového subjektu. Naproti tomu diferencovaná sazba daně se liší podle druhu předmětu daně nebo i dle daňového subjektu. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Pevná sazba se vztahuje k fyzikálnímu základu daně, který je v tomto případě specifický. Naopak relativní sazbu (zpravidla v procentech) používáme u hodnotového základu daně. Může být lineární, tj. daň roste ve stejném poměru jako základ daně nebo progresivní, čímž je zajištěno zvyšování míry zdanění při růstu základu daně. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.2.8. Slevy na dani

Slevy na dani se odečítají od základní částky daně, snižují tak její výši a mohou být jak absolutní, tak relativní. Stejně jako odpočty od základu daně se dělí na standardní a nestandardní slevy. Standardní slevy může daňový subjekt uplatnit při splnění zákonných podmínek a nejčastěji se jedná o pevné, zákonem stanovené částky. Nestandardní slevy umožňují snížit základní částku daně o prokazatelně vynaložené výdaje v plné nebo omezené výši.³ (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

³ V ČR je jedinou nestandardní slevou sleva za umístění dítěte u daně z příjmů fyzických osob.

2.3. Daňová soustava v ČR

2.3.1. Třídění daní

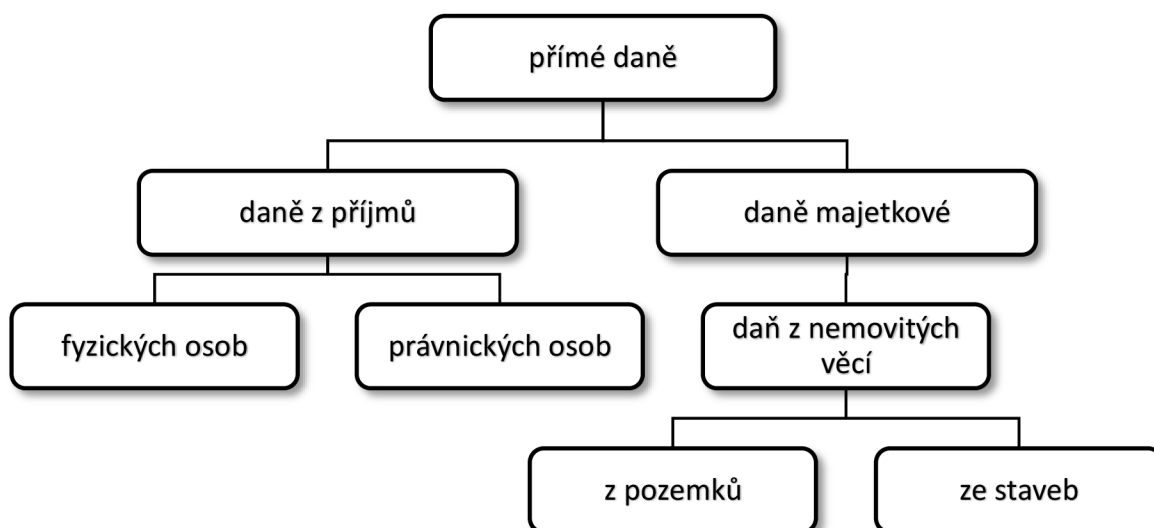
Daně lze třídit podle různých hledisek. Jedním z nejzákladnějších je podle vazby na důchod poplatníka. Podle dopadu tak daně dělíme na přímé a nepřímé. (Kubátová, 2015)

2.3.2. Přímé daně

Přímé daně hradí poplatník na úkor svého důchodu a nemůže je přenést na jiný subjekt. Přímými daněmi jsou daně z důchodů a daně majetkové. (Kubátová, 2015)

Přímé daně se vyznačují adresností a umožňují tak využití sociálních prvků. Díky tomu mohou lépe vyhovět daňové spravedlnosti. Na druhou stranu mají vyšší negativní účinky na nabídku práce a úspory. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Schéma 3: Přímé daně v České republice

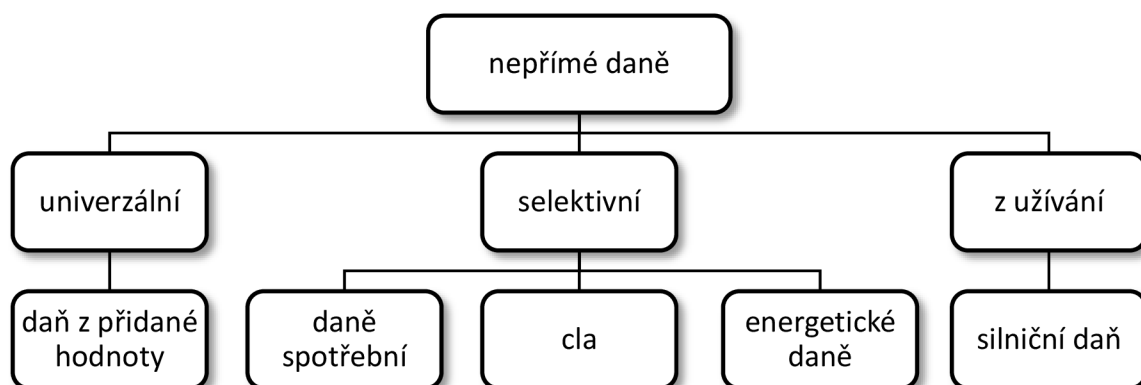

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

2.3.3. Nepřímé daně

Na rozdíl od přímých daní, subjekt, který odvádí nepřímou daň, ji neplatí ze svého důchodu. Přenáší ji tak na jiný subjekt prostřednictvím zvýšení ceny. Nepřímými daněmi jsou daně ze spotřeby a obrátů, daň z přidané hodnoty a cla. (Kubátová, 2015)

Schéma 4: Nepřímé daně v České republice

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

2.3.4. Ostatní daňové příjmy

Daňové příjmy, které nelze jednoznačně přiřadit k přímým nebo nepřímým daním, jsou nazývány ostatními daňovými příjmy. Často mají pouze doplňkový charakter, ale řadíme mezi ně i pojistné na sociální pojištění⁴ a pojistné na veřejné zdravotní pojištění. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.3.5. Zachycení daní v účetnictví

O daních účtujeme v účetnictví v účtové skupině 34 – Zúčtování daní a dotací. Poplatníci a plátcí daně zde evidují vztahy vůči finančním orgánům z titulu daňové povinnosti účetních jednotek. (Chalupa et al., 2021)

2.3.6. Daň z příjmů

Daň z příjmů jakožto daňová povinnost vyplývající ze zákona o daních z příjmů je účetním nákladem. Účtuje se v účtové skupině 59 - Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů. Splatná ani odložená daň není nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů ve smyslu §25 odst. 1 písm. s) zákona o daních z příjmů. (Ryneš, 2016)

V průběhu roku se o hrazených zálohách na daň z příjmů účtuje na účtu 341. Ke konci rozvahového dne se dluh účetní jednotky z titulu splatné daně vyúčtuje na stranu dal účtu 341 a souvztažně na stranu má dáti účtu z účtové skupiny 59 - Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů. (Vlčková, 2020)

Základ daně nelze zjistit přímo z účetnictví. Hospodářský výsledek dle účetnictví je nutné upravit o částky, které nelze podle zákona o daních z příjmů uznat za náklad, popř. o částky, které neoprávněně zkracují výnosy. (Ryneš, 2016)

⁴ Sociální pojistné je v ČR největším daňovým příjmem.

Tabulka 1: Zachycení daně z příjmů v účetnictví

Účetní případ	Text	Předkontace	
		MD	D
1.	Zaplacené zálohy na daň z příjmů	341	221
2.	Odhad splatné daně - tvorba rezervy	591	453
	Nové účetní období:		
3.	Daňová povinnost - podání daňového přiznání	591	341
4.	Zrušení rezervy	453	591
5.	Úhrada nedoplatku na dani z příjmů	341	221

Zdroj: Ryneš, 2016

2.4. Daň z příjmů fyzických osob

Zdanění osobních příjmů je velmi komplikované, složitá je i konstrukce daně, a to z několika důvodů. Osobní příjmy nezatěžuje pouze daň z příjmů, ale i pojistné sociálního pojištění. Současně je žádoucí, aby daň z příjmů zohlednila sociální postavení poplatníků a podílela se tak na redistribuci vytvořeného důchodu k osobám sociálně potřebnějším. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.4.1. Základ daně z příjmů fyzických osob

Jednotlivci mají mnoho forem a druhů příjmů, proto i schéma základu daně je poměrně složité. Veškeré příjmy jsou samostatně posuzovány a tak i rozděleny do pěti dílčích základů daně. Na první pohled komplikace při výpočtu daně, která má své opodstatnění. Avšak cílem zdanění je postihnout pouze disponibilní důchod a je nemožné stanovit obecná pravidla pro uplatnění výdajů. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.4.2. Dílčí základy daně z příjmů fyzických osob

- příjmy ze závislé činnosti
- příjmy ze samostatné činnosti⁵
- příjmy z kapitálového majetku
- příjmy z nájmu
- ostatní příjmy (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

U prvních dvou dílčích základů se jedná o příjmy z činností, které jsou většinou soustavné. Tyto dva základy jsou současně i zdanitelnými příjmy sociálního pojištění.

⁵ Tématem bakalářské práce je Daň z příjmů u OSVČ, a proto se dále zaměřím pouze na příjmy ze samostatné činnosti.

Příjmy plynoucí z majetku řeší další dva základy daně. Poslední, tj. ostatní příjmy řeší jinde neuvedené druhy příjmů. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.4.3. Definice OSVČ a příjmy ze samostatné činnosti

Obecně používaný pojem OSVČ je zkratkou pojmu Osoba samostatně výdělečně činná. Definice tohoto pojmu vychází ze zákona o dani z příjmů (dále jen „ZDP“), který v § 7, odst. 1 a 2 specifikuje příjmy ze samostatné činnosti následovně:

(1) Příjmem ze samostatné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6⁶, je

- a) příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- b) příjem ze živnostenského podnikání,
- c) příjem z jiného podnikání neuvedeného v písmenech a) a b), ke kterému je potřeba podnikatelské oprávnění,
- d) podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.

(2) Příjmem ze samostatné činnosti, pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6, je dále

- a) příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných práv autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem,
- b) příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku,
- c) příjem z výkonu nezávislého povolání. (§ 7 ZDP)

2.4.4. Daňové výdaje OSVČ

Zdanění u příjmů ze samostatné činnosti podléhá pouze disponibilní příjem, tj. takový příjem, který poplatníkovi zůstane k vlastní spotřebě. Proto si poplatník může příjmy snížit o výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení podle následujícího schématu. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

⁶ § 6 upravuje příjmy ze závislé činnosti.

Schéma 5: Způsoby uplatňování výdajů u samostatné výdělečné činnosti

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

Z důvodu regulace je vykazování a prokazování výdajů spojeno s velkými administrativními výdaji. Pokud se poplatník rozhodne výdaje prokazovat, může vést účetnictví a dílčí základ daně získat z výsledku hospodaření před zdaněním. Vedení účetnictví je však především pro poplatníky z řad OSVČ administrativně a tím i finančně náročné. Zákon o dani z příjmů proto umožňuje pro tyto poplatníky i vedení daňové evidence. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Daňovou evidenci si lze představit jako soubor záznamů o příjmech a výdajích v rámci samostatné činnosti. Daňová evidence je vedena na základě přijatých příjmů a uhrazených výdajů. Nikoli výnosů a nákladů, které jsou základem účetního výsledku hospodaření. Avšak i u daňové evidence lze nalézt odchylky od principu uhrazených výdajů. Jedná se zejména o daňové odpisy u hmotného majetku a časové rozlišení u finančního leasingu. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Další možností jak zjednodušeně uplatnit výdaje jsou pro fyzickou osobu tzv. paušální výdaje (procentem z příjmů). Tato varianta zásadním způsobem snižuje náklady a riziko spojené s prokazováním výdajů. Na druhou stranu se v posledních letech staly sazby paušálních výdajů jedním z nástrojů daňové podpory podnikatelů. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Tabulka 2: Vývoj paušálních výdajů u příjmů ze samostatné činnosti

Druh příjmu	2004	2005	2009	2010	2012
příjmy ze zemědělské výroby	50 %	80 %	80 %	80 %	80 %
příjmy z řemeslných živností	25 %	60 %	80 %	80 %	80 %
příjmy z ostatních živností	25 %	50 %	60 %	60 %	60 %
příjmy z jiného podnikání a z nezávislého povolání	25 %	40 %	60 %	40 %	40 %
příjmy z převodu a využití práv	30 %	40 %	60 %	40 %	40 %
příjmy z nájmu majetku vloženého do obchodního majetku	–	–	–	–	30 %

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v průběhu let došlo k podstatnému zvýšení sazeb paušálních výdajů. Důsledkem toho vzrostl i počet poplatníků, kteří je využívají a v současnosti je to více než polovina. V uplynulých letech se objevují snahy vlád o korekci výdajových paušálů. Posledním platným omezením od roku 2019 je omezení maximální výše paušálních výdajů na částku odpovídající příjmům ve výši 2 000 000 Kč, viz následující tabulka. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Tabulka 3: Maximální hranice paušálních výdajů

Druhy příjmů	Sazba paušálních výdajů	Maximální částka paušálních výdajů
zemědělská výroba, lesní a vodní hospodářství, řemeslné živnosti	80 %	1 600 000 Kč
ostatní živnosti	60 %	1 200 000 Kč
jiné podnikání, nezávislé povolání, převod a využití práv	40 %	800 000 Kč
nájem majetku vloženého do obchodního majetku	30 %	600 000 Kč

Zdroj: Vančurová, Láchová & Zídková, 2020

Výše uvedené omezení je tedy stanoveno samostatně na každou sazbu paušálních výdajů a ne na dílčí základ daně jako celek. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Pokud si poplatník zvolí paušální výdaje, pak se má za to, že výdaje již obsahují vše, co mohl vynaložit na dosažení příjmů, tj. i odpisy hmotného majetku, který poplatník

používá pro samostatnou činnost. Současně platí, že způsob stanovení výdajů se vztahuje vždy na veškeré příjmy v daném dílčím základu daně – nelze tedy v jednom roce kombinovat prokázané a paušální výdaje. Na druhou stranu se poplatník může pro každé období libovolně rozhodnout⁷, jaké výdaje bude uplatňovat. (Vančurová, 1997)

2.4.5. Paušální daň

Podle mediálního zájmu o tzv. paušální daň by se mohlo zdát, že je naprostou novinkou v daňovém systému od roku 2021, avšak v předchozích obdobích zákon o dani z příjmů v §7a a pokyn GFŘ D-33 specifikoval daň stanovenou paušální částkou. (vlastní zpracování)

S účinností od 1. ledna 2021 byl zaveden institut paušální daně. Paušální režim je založený na dobrovolné bázi a vyznačuje se následujícími znaky:

- vstřícnost k poplatníkům,
- významné snížení administrativní náročnosti pro poplatníky ve vazbě na povinnosti související s daní z příjmů a s tzv. veřejnými pojistnými (pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na veřejné zdravotní pojištění),
- paušalizace uvedených tří plnění do jedné platby uskutečněné poplatníkem vůči správci daně,
- splnění povinnosti k dani z příjmů a veřejným pojistným bez nutnosti podávat daňové přiznání a pojistné přehledy,
- omezený rozsah evidenčních povinností,
- výrazné omezení nejistoty vůči vstupům kontrolní činnosti správce daně. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

Poplatník daně z příjmů fyzických osob je poplatníkem v paušálním režimu od prvního dne rozhodného zdaňovacího období pokud:

- je osobou samostatně výdělečně činnou podle zákona upravujícího důchodové pojištění a podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění, na kterou se vztahují právní předpisy upravující tato pojištění a která není vyňata z povinnosti platit pojistné na veřejné zdravotní pojištění z důvodu dlouhodobého pobytu v cizině,

⁷ Pokud změní pro nové období způsob uplatnění výdajů, pak musí upravit základ daně pro období minulé

- není plátcem DPH a nemá registrační povinnost k této dani, s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby,
- není společníkem veřejné obchodní společnosti ani komplementářem komanditní společnosti,
- není dlužníkem, vůči němuž bylo zahájeno insolvenční řízení,
- ve zdaňovacím období bezprostředně předcházejícím rozhodnému zdaňovacímu období nepřesáhl rozhodné příjmy pro zvolené pásmo paušálního režimu, s výjimkou příjmů osvobozených od daně, příjmů, které nejsou předmětem daně, příjmů, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně,
- k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období nevykonává činnost, ze které plynou příjmy ze závislé činnosti, s výjimkou příjmů, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně a
- podá správci daně oznámení paušálního režimu, ve kterém si zvolí pásmo paušálního režimu, a nejpozději v poslední den lhůty pro podání oznámení o vstupu do paušálního režimu učiní oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

Existují 3 pásma paušálního režimu, do kterých poplatníci mají možnost vstoupit na základě rozhodných příjmů ze samostatné činnosti dosažených za předcházející zdaňovací období. Jde o horní limity rozhodných příjmů, a proto poplatníci mají možnost dobrovolně vstoupit i do vyššího pásma. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

1. pásmo:

- poplatníci, jejichž příjmy ze samostatné činnosti v předcházejícím zdaňovacím období nepřesáhly 1 mil. Kč, a to bez ohledu na to, z jaké samostatné činnosti tyto příjmy plynou,
- poplatníci s příjmy ze samostatné činnosti v předcházejícím zdaňovacím období až do výše 1,5 mil. Kč, pokud alespoň 75 % těchto příjmů tvoří příjmy, k nimž lze podle zákona o daních z příjmů uplatnit výdaje procentem z příjmů ve výši 80 % nebo 60 %,
- poplatníci s příjmy ze samostatné činnosti v předcházejícím zdaňovacím období až do výše 2 mil. Kč, pokud alespoň 75 % těchto příjmů tvoří příjmy, k nimž lze podle zákona o daních z příjmů uplatnit výdaje procentem z příjmů ve výši 80 %.

2. pásmo:

- poplatníci, jejichž příjmy ze samostatné činnosti nepřesáhly v předcházejícím zdaňovacím období 1,5 mil. Kč, a to bez ohledu na to, z jaké samostatné činnosti tyto příjmy plynou,
- poplatníci s příjmy ze samostatné činnosti v předcházejícím zdaňovacím období až do výše 2 mil. Kč, pokud alespoň 75 % těchto příjmů tvoří příjmy, k nimž lze podle zákona o daních z příjmů uplatnit výdaje procentem z příjmů ve výši 80 % nebo 60 %.

3. pásmo:

- poplatníci, jejichž příjmy ze samostatné činnosti nepřesáhly v předcházejícím zdaňovacím období 2 mil. Kč, a to bez ohledu na to, z jaké samostatné činnosti tyto příjmy plynou. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

Pásmo paušálního režimu lze, na základě oznámení podaném poplatníkem, změnit vždy od začátku zdaňovacího období. V průběhu zdaňovacího období změna není možná. Při překročení limitu příjmů dojde na základě oznámení poplatníka k ukončení paušálního režimu, nebude mu vyměřena paušální daň a poplatník musí podat daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob a přehledy na veřejná pojistná. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

Poplatník, který se přihlásí k paušální dani, si nemůže uplatnit daňové zvýhodnění na děti, školkovné, ani žádné další daňové slevy a daňové odpočty. Nemůže tedy inkasovat daňový bonus. („Finanční správa: Paušální daň - obecné informace“, 2022)

Tabulka 4: Výše měsíční zálohy na paušální daň dle pásem v roce 2023

	Daň z příjmů	Pojistné na důchodové pojištění	Pojistné na zdravotní pojištění	Celková paušální platba
1. pásmo	100 Kč	3 386 Kč	2 722 Kč	6 208 Kč
2. pásmo	4 963 Kč	7 446 Kč	3 591 Kč	16 000 Kč
3. pásmo	9 320 Kč	11 388 Kč	5 292 Kč	26 000 Kč

Zdroj: Ministerstvo financí, 2022

2.5. Podstatné změny v zákoně o daních z příjmů FO v posledních letech

Zákon o daních z příjmů je z roku 1992 a za dobu své platnosti byl nesčetněkrát novelizován. Některé úpravy byly minimální, jiné naopak zásadní, a v důsledku výrazně změnilly výši daňové povinnosti poplatníka. V následujícím se zaměřím na nejpodstatnější změny ve vztahu k daňové povinnosti OSVČ. Revoluční změnou se dá nazvat reforma veřejných financí z roku 2007 s účinností od 1. ledna 2008. (vlastní zpracování)

2.5.1. Před rokem 2008

Do roku 2007 existovala čtyři daňová pásma a čtyři progresivní sazby daně z příjmů fyzických osob (12 %, 19 %, 25 % a 32 %)⁸. Sleva na poplatníka byla 7 200 Kč a sleva na dítě 6 000 Kč. („Internet Info: Daň z příjmů fyzických osob po reformě: Všichni stejně?“, 2007)

2.5.2. Od roku 2008

Nejdůležitější a také nejdiskutovanější změnou se stalo zavedení tzv. rovné daně (neboli lineární daně). Česko tak následovalo Estonsko (rovná daň už v roce 1994), ale i Slovensko, Rumunsko, Litvu, Rusko, Ukrajinu nebo Lotyšsko. Novela zrušila čtyři progresivní sazby daně z příjmů fyzických osob a zavedla jedinou rovnou (tj. pro všechny příjmové skupiny stejnou) 15% daň. Zvýšení daně z příjmů u nižších příjmových skupin kompenzovala zvýšení slevy na dani na poplatníka na 24 480 Kč a slevy na dítě na 10 680 Kč. Výrazné snížení daňové zátěže se týkalo poměrně více vyšších příjmových kategorií, a to snížením daňové sazby z 32 % na 15 %. („Internet Info: Daň z příjmů fyzických osob po reformě: Všichni stejně?“, 2007)

2.5.3. Změny od 1. 1. 2013

Jako reakce na hospodářskou krizi byla od zdaňovacího období 2013 zavedena solidární daň, kterou platili lidé s mimořádně vysokými příjmy. Její výše byla 7 %. A odváděla se pouze z částky nad limitem, kterým byl 48násobek průměrné roční mzdy. Solidární daní byl zatížen pouze aktivní příjem, tzn. příjem ze zaměstnání nebo z podnikání. Netýkala se tedy příjmů z pronájmu nebo kapitálového majetku. („Solitea: Solidární daň neplatí jen boháči, ale i běžní zaměstnanci. Jak ji získáte zpět?“, 2020)

⁸ Do roku 1999 existovalo ještě páté pásmo se sazbou 40 %

2.5.4. Změny pro rok 2019

Pro rok 2019 došlo k navýšení limitů výdajových paušálů na dvojnásobek, tj. výdajové paušály bylo možné uplatnit maximálně z příjmů 2 000 000 Kč. To prakticky po dvou letech snížení hranice maximálních příjmů a omezení možnosti uplatnění slevy na manželku a daňového zvýhodnění na děti znamenalo návrat do roku 2016. („Solitea: Změny v uplatňování paušálních výdajů v roce 2019“, 2019)

2.5.5. Změny od 1. 1. 2021

Významnou novinkou pro rok 2021 bylo zavedení paušální daně jako možnost stanovení daňové povinnosti pro vybrané poplatníky daně z příjmů fyzických osob. Výše příjmů OSVČ pro vstup do režimu paušální daně nesměla překročit 1 000 000 Kč. Celková výše paušální měsíční zálohy v roce 2021 činila 5 469 Kč a obsahovala zálohu na daň 100 Kč, zálohu na důchodové pojištění 2 976 Kč a zálohu na zdravotní pojištění 2 393 Kč. (Marková, 2021)

Mezi nejdůležitější změny pro rok 2021 patřilo i zrušení prvku daně označovaného jako tzv. solidární zvýšení daně a jeho nahrazení progresivně klouzavou sazbou daně z příjmů fyzických osob ve výši 15 % a 23 %. S tím, že sazba 23 % se uplatní pro základ daně přesahující 48násobek průměrné mzdy a na rozdíl od solidární daně zatěžuje nejen aktivní, ale i pasivní příjem. Současně došlo ke zvýšení slevy na poplatníka na 27 840 Kč. (Marková, 2021)

2.5.6. Změny od 1. 1. 2022

Ke schválení zásadních a koncepčních změn, které by platily od roku 2022, nedošlo a změny byly převážně parametrické nebo formální. Pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob bylo nejzajímavější zvýšení základní slevy na dani na 30 840 Kč. Současně došlo i k parametrickým změnám daňového zvýhodnění na vyživované děti, kdy došlo k navýšení u druhého, třetího a dalšího dítěte. (Marková, 2022)

Poplatníkům v paušálním režimu se v roce 2022 zvýšila celková výše paušální zálohy za kalendářní měsíc na 5 994 Kč. Tato jedna měsíční platba paušální daně obsahuje minimální zdravotní pojistné ve výši 2 627 Kč, minimální sociální pojistné navýšené o 15 %, tj. ve výši 3 267 Kč, a daň z příjmů ve výši 100 Kč. („Finanční správa: Změny v placení paušální daně na rok 2022“, 2021)

2.5.7. Změny od 1. 1. 2023

Odbornou i laickou veřejností nejdiskutovanější novelou zákona o daních z příjmů, účinnou od 1. ledna 2023, byla novela provedená zákonem č. 366/2022 Sb. Novela se významně dotýká paušální daně u příjmů fyzických osob. Došlo jednak ke změně podmínek pro vstup do paušálního režimu, kdy maximální výše příjmů se navýšila na dvojnásobek (původně 1 mil. Kč). Současně se nově zavedla tři pásma paušálního režimu vycházející z povahy činnosti a z výše rozhodných příjmů. Paušální zálohy pro první pásmo zůstaly stejné, zatímco pro druhé a třetí jsou vyšší s tím, že u záloh na veřejná pojistná se jedná o pevné částky, které nejsou vázány na minimální pojistná dle příslušných zákonů. Důvodem změny je očekávání zvýšení počtu poplatníků využívajících paušální daň. (Marková, 2023)

2.6. Sociální pojištění OSVČ

Pokud plynou příjmy z pojistného na sociální pojištění, pak splňuje všechny základní atributy daně. V českém daňovém systému je to pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Stejně tak má charakter veřejného příjmu i pojistné na veřejné zdravotní pojištění, přestože plyne zdravotním pojišťovnám. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.7. Důchodové pojištění OSVČ

Pro účely důchodového pojištění se samostatná výdělečná činnost rozděluje na hlavní a vedlejší. O vedlejší činnost se dle § 9 odst. 6 zákona o důchodovém pojištění jedná tehdy, pokud OSVČ v kalendářním roce:

- vykonávala zaměstnání zakládající účast na nemocenském pojištění zaměstnanců,
- měla nárok na výplatu invalidního důchodu nebo jí byl přiznán starobní důchod,
- měla nárok na rodičovský příspěvek nebo peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské z důvodu těhotenství a porodu, pokud tyto dávky náleží z nemocenského pojištění zaměstnanců,
- nebo osobně pečovala o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost) nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud osoba, která je závislá na pomoci jiné osoby, je osobou blízkou, nebo žije s OSVČ ve společné domácnosti, není-li osobou blízkou,

- byla nezaopatřeným dítětem podle § 20 odst. 4 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění. („Česká správa sociálního zabezpečení: Definice a druhy SVČ“, n.d.)

Pro OSVČ, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost jako činnost hlavní, je účast na důchodovém pojištění povinná. V případě vedlejší činnosti vzniká účast až na základě dosažených příjmů nebo pokud se k účasti OSVČ sama přihlásí. Nemocenské pojištění je pro všechny OSVČ dobrovolné. OSVČ odvádějí pojistné okresní správě sociálního zabezpečení. („Česká správa sociálního zabezpečení: OSVČ“, n.d.)

Povinná účast OSVČ vykonávající vedlejší samostatnou výdělečnou činnost vzniká dosažením tzv. rozhodné částky. V roce 2023 činí 96 777 Kč a snižuje se o jednu dvanáctinu zaokrouhlenou na celé koruny nahoru za každý kalendářní měsíc, v němž nebyla vykonávána vedlejší samostatná výdělečná činnost, a za každý kalendářní měsíc, v němž měla OSVČ po celý měsíc nárok na výplatu nemocenského nebo peněžité pomoci v mateřství, případně dlouhodobého ošetrovného z nemocenského pojištění OSVČ. („Česká správa sociálního zabezpečení: Povinná účast na pojištění“, n.d.)

2.7.1. Povinnosti OSVČ

Hlavními povinnostmi OSVČ je placení pojistného na důchodové pojištění (formou měsíčních záloh a doplatku) a podávání Přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok. Současně musí veškeré změny hlásit okresní správě sociálního zabezpečení do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž skutečnost nastala. („Česká správa sociálního zabezpečení: OSVČ“, n.d.)

2.7.2. Sazba pojistného a vyměřovací základ

Sazba pojistného je 29,2 % vyměřovacího základu s tím, že částka se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru. OSVČ si roční vyměřovací základ stanovuje sama s tím, že nejnižší vyměřovací základ se stanoví jako 50 % daňového základu za kalendářní rok, za který se pojistné platí. Daňovým základem se rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů. („Česká správa sociálního zabezpečení: Stanovení výše pojistného“, n.d.)

2.7.3. Minimální a maximální vyměřovací základ

Vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je omezen jak zdola, tak shora. Minimální pro hlavní výdělečnou činnost

činí 25 %⁹ průměrné mzdy stanovené vyhláškou MPSV. Naopak maximálnímu (ročnímu) vyměřovacímu základu OSVČ odpovídá částka ve výši 48násobku průměrné mzdy. Pro rok 2023 tomu odpovídají následující hodnoty:

- minimální měsíční vyměřovací základ 10 081 Kč a minimální měsíční záloha na pojistné 2 944 Kč,
- maximální roční vyměřovací základ 1 935 552 Kč a maximální měsíční záloha na pojistné 47 099 Kč. („Česká správa sociálního zabezpečení: Zálohy na pojistné na důchodové pojištění“, n.d.)

Minimální roční vyměřovací základ je určen jako součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu a počtu kalendářních měsíců výkonu hlavní samostatné výdělečné činnosti. Nezahrnují se měsíce, v nichž po celý měsíc měla OSVČ nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ nebo z něj pobírala peněžitou pomoc v mateřství či dlouhodobé ošetřovné. Započítávají se ale i měsíce, ve kterých byla činnost vykonávána jen po část měsíce. („Česká správa sociálního zabezpečení: Zálohy na pojistné na důchodové pojištění“, n.d.)

2.8. Zdravotní pojištění OSVČ

Na rozdíl od důchodového pojištění musí každá OSVČ, která má příjmy ze samostatné činnosti odvádět pojistné na veřejné zdravotní pojištění. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.8.1. Povinnosti OSVČ

Hlavními povinnostmi OSVČ je placení pojistného na zdravotní pojištění (formou měsíčních záloh a doplatku) a podávání Přehledu o výši daňového základu za uplynulý rok. Současně musí veškeré změny hlásit zdravotní pojišťovně nejpozději do 8 dnů. („VZP ČR: Povinnosti OSVČ“, n.d.)

2.8.2. Sazba pojistného a vyměřovací základ

Sazba pojistného na zdravotní pojištění je u OSVČ 13,5 % a vyměřovací základ je 50 % daňového základu, kterým se rozumí dílčí základ daně z příjmů ze samostatné činnosti podle zákona o daních z příjmů. („VZP ČR: Vyměřovací základ a výpočet pojistného“, n.d.)

⁹ Pro vedlejší 10 %

2.8.3. Minimální a maximální vyměřovací základ

Minimální vyměřovací základ OSVČ je stanoven ve výši dvanáctinásobku 50 % průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. Tento minimální základ neplatí pro následující OSVČ:

- vedle samostatné výdělečné činnosti je zaměstnancem a odvádí pojistné z tohoto zaměstnání vypočtené alespoň z minimálního vyměřovacího základu stanoveného pro zaměstnance,
- je za ni plátcem pojistného stát,
- má těžké tělesné, smyslové nebo mentální postižení, která je držitelem průkazu ZTP nebo ZTP/P,
- dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňuje další podmínky pro jeho přiznání,
- celodenně osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do sedmi let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku.

Pokud tyto skutečnosti trvají po celé rozhodné období, tj. po celý kalendářní měsíc, za který se pojistné platí. U těchto osob je vyměřovacím základem jejich skutečný příjem po odpočtu výdajů vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů, tzn. mohou platit i méně, než je stanovené minimum. Pro OSVČ neexistuje žádný maximální vyměřovací základ. („VZP ČR: Vyměřovací základ a výpočet pojistného“, n.d.)

Pro rok 2023 tomu odpovídají následující hodnoty:

- minimální měsíční vyměřovací základ 20 162 Kč a minimální měsíční záloha na pojistné 2 722 Kč. („VZP ČR: Vyměřovací základ a výpočet pojistného“, n.d.)

2.9. Optimalizace zdanění

Každý daňový subjekt se chová racionálně. Proto je naprosto pochopitelné, že se snaží zaplatit co nejméně na daních. S tímto chováním počítá i stát a pokouší se nasměrovat žádoucím směrem aktivitu daňového subjektu. Minimalizace daně nabývá celé řady podob. Může se jednat jak o jednání žádoucí, zákonodárcem předpokládané i vítané, tak i postižitelné trestně právní jednání. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Základním krokem daňové optimalizace je využití všech slev na dani a odčitatelných položek od základu daně, které nelze přenést do dalšího zdaňovacího období. (Dušek, 2020)

2.9.1. Daňová úspora

Daňový subjekt může daňové úspory dosáhnout následujícími postupy:

- využitím všech možností snížení základu daně a daně v rámci všech alternativních postupů stanovených zákonem,
- využitím všech povolených způsobů úpravy základu daně při splnění zákonem stanovených podmínek,
- uplatněním všech odpočtů od základu daně,
- uplatněním všech slev na dani. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Daňových úspor může subjekt docílit i přizpůsobením svého chování. Přestane kouřit a ušetří daň, kterou musel platit v cenách tabákových výrobků. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Snížení daňového zatížení může být v některých případech zprostředkované i snahou státu snížit administrativní náklady výběru daně. Poplatník daně z příjmů fyzických osob si může v některých případech vybrat, zda bude uplatňovat daňově uznatelné výdaje skutečné nebo zjednodušeně procentem z příjmů. U varianty uplatnění výdajů procentem z příjmů může poplatník zaplatit i vyšší daň, ale ušetří za vedení evidence pro daňové účely. Současně sníží i riziko sankcí při nesprávném výpočtu výše daně. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

U některých daňových úspor dochází pouze k odložení daně do budoucnosti. Jedná se například o zrychlené odepisování majetku nebo tvorbu rezerv na budoucí výdaje. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.9.2. Vyhnutí se dani

Vyhnutím se dani lze daň minimalizovat i pomocí zákonodárcem nezamýšlených skulin ve stylizaci daňových zákonů. Tyto možnosti bývají zpravidla dočasné, neboť jejich větší využívání má zpravidla za následek změnu daňového zákona. Často má vyhnutí se dani mezinárodní rozměr, kdy jsou základy daně přesouvány do státu s nižším nebo ideálně nulovým zdaněním. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

Výše uvedené jednání může být považováno za asociální nebo společensky nepřijatelné, ale ve smyslu trestní odpovědnosti není v rozporu se zákonem.¹⁰ Často jsou tyto způsoby vyhnutí se dani spojeny s vysokými výdaji na poradenství, neboť vyžadují značné

¹⁰ Vyhnutí se dani může být i trestné, pokud bude označeno za zneužití práva.

odborné znalosti. Současně i balancují na hraně práva. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

2.9.3. Daňový únik

Daňový únik je protiprávní jednání daňového subjektu, jehož cílem je neoprávněně zkrátit daňovou povinnost. V případě úmyslného jednání se může jednat i o trestný čin krácení daně. Daňové úniky jsou společensky škodlivé, neboť snižují předpokládaný výnos. (Vančurová, Láchová & Zídková, 2020)

3. Metodika

Cílem bakalářské práce je případová studie se zaměřením na daň z příjmů u OSVČ s možností její optimalizace. Pokud přijmeme zjednodušení, že u OSVČ zisk zjistíme jako rozdíl příjmů a výdajů,¹¹ pak daň zjistíme jako součin základu daně a procentní sazby daně. Jednoduše se tak nabízí zvýšit výdaje a z nižšího zisku bude i nižší daň. Tady však nebude platit, že nejlepší řešení bývají ta nejjednodušší. Zvýšením nákladů by OSVČ snížila svůj disponibilní důchod, a proto se zaměřím na možnosti, které nabízejí různé způsoby výpočtu daně z příjmů OSVČ.

Vzhledem k tomu, že platby na zdravotní a sociální pojištění mají také, jak vyplývá z literární rešerše, charakter daně, budu je ve svých výpočtech také zahrnovat.

3.1. Vymezení příjmů OSVČ

Příjmy OSVČ jsou specifikovány v § 7 ZDP. Případová studie tak nebude řešit pouze příjmy ze samostatné činnosti a nebude se zabývat příjmy ze závislé činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatními příjmy.

3.2. Způsoby výpočtu daňové povinnosti OSVČ

Jak vyplývá ze zákona o dani z příjmů fyzických osob, mají v současné době OSVČ tři následující možnosti, jak ze svých příjmů zjistit svoji daňovou povinnost.

3.2.1. Paušální daň

Možnost, kterou OSVČ mohly poprvé využít za zdaňovací období roku 2021, je tak čerstvou novinkou. Konstrukce této daně vychází z předpokladu, že poplatník výměnou za snížení administrativní zátěže (nepodává daňové přiznání, ani přehledy pro zdravotní pojišťovnu a Okresní správu sociálního zabezpečení) a vyhnutí se kontrolám ze strany finančního úřadu rád zaplatí na celkových odvodech trochu víc.

Od roku 2023 došlo k rozšíření variant paušální daně. To na jedné straně znamená rozšíření počtu poplatníků, kteří ji mohou využít, a jak přiznává Ministerstvo financí, je toto cílem změny. Současně se ale třemi pásmy konstrukce daně zkomplikovalo její použití. Z původně jednoduchého řešení: jedna částka pro všechny, vzniklo řešení, které má svá úskalí při přechodech mezi jednotlivými pásmy.

¹¹ Záměrně neuvádím výnosů a nákladů, neboť OSVČ většinou využívají daňovou evidenci nebo výdaje zjišťují procentem z příjmů.

V roce 2023 je měsíční paušální platba pro jednotlivá pásma stanovena takto:

- 1. pásmo: 6 208 Kč
- 2. pásmo: 16 000 Kč
- 3. pásmo: 26 000 Kč

Paušální částka obsahuje nejenom daň z příjmů, ale i odvody na důchodové a zdravotní pojištění. Poplatník ji platí bez ohledu na výši svých příjmů a výdajů a je omezen pouze hranicemi jednotlivých pásem. I nepatrné překročení hranice příjmů tak může pro poplatníka znamenat razantní zvýšení odvodů. Současně platí, že poplatník si nemůže uplatnit žádné slevy na dani ani daňové zvýhodnění (např. na vyživované děti).

3.2.2. Výpočet výdajů procentem z příjmů

V této variantě již poplatník podává přiznání k dani z příjmů fyzických osob a stejně tak i přehledy pro zdravotní pojišťovnu a Okresní správu sociálního zabezpečení. Nevede však daňovou evidenci ani účetnictví. Eviduje pouze své příjmy a z nich zjistí pomocí příslušného procenta (dle druhu podnikání) výdaje.

Výši daňové povinnosti na daň z příjmů fyzických osob zjistím následujícím způsobem:

- dílčí základ daně = příjmy - výdaje (uplatňované procentem z příjmů)
- základ daně = dílčí základ daně - nezdanitelné části základu daně - odčitatelné položky
- základ daně zaokrouhlený na stokoruny dolů
- daň vypočtená dle § 16 ZDP (zaokrouhlený základ daně * 0,15)¹²
- daň před slevami a zvýhodněním
 - roční slevy na dani podle § 35ba ZDP
- daň po slevách
 - roční daňové zvýhodnění na vyživované dítě
- = daň celkem nebo vyplacený daňový bonus

Výši odvodu na důchodové pojištění vypočtu jako 29,2 % z ½ dílčího základu daně s respektováním minimálního pojistného.

Výši odvodu na zdravotní pojištění vypočtu jako 13,5 % z ½ dílčího základu daně s respektováním minimálního pojistného.

¹² Pro základ daně přesahující 48násobek průměrné mzdy se uplatní sazba 23 %.

Celkové daňové zatížení konkrétní OSVČ zjistím součtem výše vypočítaných plateb, tj. daně z příjmů fyzických osob a pojistných na důchodové a sociální pojištění.

3.2.3. Skutečné výdaje

Tato varianta je podobná předchozí, ale poplatník již vede daňovou evidenci, případně účetnictví. Z té zjistí hospodářský výsledek (zisk), použije jej jako dílčí základ daně a dále při výpočtu daňové povinnosti postupuje jako v předchozí variantě. Na rozdíl od předchozích je tato varianta administrativně náročnější, s odpovídajícími náklady ať již ve formě vlastního času nebo výdajů na vlastní nebo externí účetní/ účetního.

3.3. Charakteristiky OSVČ

Modelovými poplatníky jsou OSVČ, které mají pouze příjmy ze samostatné výdělečné činnosti. Nejsou plátcí DPH, tzn. jejich roční obrat nepřesahuje 2 miliony Kč a mohou tak využít i zdanění paušální daní. Využívají různé procentní sazby paušálních výdajů, uplatňují různé nezdanitelné části základu daně a dle počtu nezaopatřených dětí i různá daňová zvýhodnění na vyživované děti. Poplatníci jsou:

- Kadeřnice
- Psychologická a manželská poradkyně
- Pořadatel kurzů sportovních instruktorů
- Veterinářka
- Advokát

Jejich jména na jejich přání nezveřejňuji, ale přesto jim děkuji za poskytnutí údajů pro moji bakalářskou práci

3.4. Výpočet daně z příjmů modelových poplatníků

Daň z příjmů výpočtu pro každého z poplatníků výše uvedenými metodami. Pro každého poplatníka tak získám tři různé výše celkové daňové povinnosti, tj. součet daně z příjmů fyzických osob a pojistných na důchodové a zdravotní pojištění. Výsledky výpočtů porovnám a vyvodím z nich závěry.

4. Optimalizace daňové povinnosti OSVČ

Pro každou výše uvedenou OSVČ vypočtu popsanými metodami jejich daňové povinnosti na dani z příjmů fyzických osob. Současně spočítám i pojistné na důchodové a zdravotní pojištění. Samostatná výdělečná činnost je pro modelové OSVČ hlavní činností, a proto u nich budu vždy uplatňovat minimální pojistná na důchodové a zdravotní pojištění, pokud by výpočtem z jejich daňového základu vyšla nižší. Pro každého poplatníka tak získám tři různé výše celkové daňové povinnosti, tj. součet daně z příjmů fyzických osob a pojistných na důchodové a zdravotní pojištění. Výsledky výpočtů porovnám a vyvodím z nich závěry.

Pro zařazení do konkrétního pásma paušálního režimu je rozhodující, kolik procent z příjmů lze uplatnit jako výdaje podle zákona o daních z příjmů. Konkrétní sazbu těchto paušálních výdajů určuje typ samostatné výdělečné činnosti

4.1. OSVČ 1 - kadeřnice

Kadeřnice s příjmy z kadeřnické činnosti 751 635 Kč a výdaji 413 762 Kč. Nemá žádné nezdanitelné části základu daně. Je samoživitelka a uplatňuje daňové zvýhodnění na jedno vyživované dítě. Kadeřnická činnost je řemeslnou živností, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 80 % z příjmů. Tato výše paušálních výdajů umožňuje u paušální daně využít první pásmo až do příjmů ve výši 2 mil. Kč. Proto lze u kadeřnice v paušálním režimu kalkulovat pouze s využitím prvního pásma bez ohledu na výši příjmů.

4.1.1. Daně OSVČ 1 v paušálním režimu

Kadeřnice bude v paušálním režimu platit měsíční zálohy na paušální daň 6 208 Kč a ročně tak zaplatí 74 496 Kč.

4.1.2. Daně OSVČ 1 s výdaji procentem z příjmů

Příjmům 751 635 Kč odpovídají výdaje 601 308 Kč (tj. 80 % z příjmů) a celková daňová povinnost po odpočtu slevy na dítě je 52 788 Kč.

Tabulka 5: OSVČ 1 - výdaje procentem z příjmů¹³

Výdaje procentem z příjmů	80%
počet dětí	1
Příjmy	751 635 Kč
Výdaje = % z příjmů	601 308 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	150 327 Kč
Nezdanitelné části základu daně	0 Kč

¹³ Tabulka pokračuje na následující straně

Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	150 327 Kč
Zaokrouhlený základ daně	150 300 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	22 545 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	0 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	15 204 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	-15 204 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	35 328 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč
Celkem daně/rok	52 788 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.3. Daně OSVČ 1 se skutečnými výdaji

Příjmům 751 635 Kč a výdajům 413 762 Kč po odpočtu slevy na dítě odpovídá celková daňová povinnost 86 619 Kč.

Tabulka 6: OSVČ 1 - skutečné výdaje

Skutečné výdaje	
počet dětí	1
Příjmy	751 635 Kč
Výdaje	413 762 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	337 873 Kč
Nezdanitelné části základu daně	0 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	337 873 Kč
Zaokrouhlený základ daně	337 800 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	50 670 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	19 830 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	15 204 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	4 626 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	49 329 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč
Celkem daně/rok	86 619 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.4. Daně OSVČ 1 – porovnání variant

Tabulka 7: OSVČ 1 - porovnání variant

Varianty	Výdaje %	Skutečné výdaje	Paušální daň
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	-15 204 Kč	4 626 Kč	1 200 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	35 328 Kč	49 329 Kč	40 632 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč	32 664 Kč	32 664 Kč
Celkem daně/rok	52 788 Kč	86 619 Kč	74 496 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlepší variantou je pro kadeřnici použít výdaje procentem z příjmů, která umožňuje využití odpočtů od základu daně a slev na dani, a úspora na daních je výrazná. Vzhledem k vysokému výdajovému paušálu 80 % nemá význam používat skutečné výdaje. Varianta paušální daně pro kadeřnici není výhodná.

4.2. OSVČ 2 - Psychologická a manželská poradkyně

Psychologická a manželská poradkyně s příjmy z psychologického poradenství 587 900 Kč a výdaji 254 824 Kč. Současně vykazuje i příjmy z manikérské činnosti 357 450 Kč a jim odpovídající výdaje 235 198 Kč. Nemá nezaopatřené dítě. Jako nezdanitelné části základu daně uplatňuje:

- 12 000 Kč na penzijní připojištění,
- 24 000 Kč na soukromé životní pojištění.

Psychologické poradenství je živností, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 60 % z příslušných příjmů. Manikúra je živností řemeslnou, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 80 % z příslušných příjmů. Tato výše a poměr paušálních výdajů umožňuje u paušální daně využít první pásmo až do příjmů ve výši 1,5 mil. Kč, druhé pásmo do příjmů ve výši 2 mil. Kč. Vzhledem k výši příjmů budu používat první pásmo.

4.2.1. Daně OSVČ 2 v paušálním režimu

Psychologická poradkyně bude v paušálním režimu platit měsíční zálohy na paušální daň 6 208 Kč a ročně tak zaplatí 74 496 Kč.

4.2.2. Daně OSVČ 2 s výdaji procentem z příjmů

Příjmům 965 350 Kč odpovídají výdaje 638 700 Kč (kombinace 80 % a 60 % z příjmů) a celková daňová povinnost po využití nezdanitelných částí základu daně je 87 185 Kč.

Tabulka 8: OSVČ 2 - výdaje procentem z příjmů¹⁴

Výdaje procentem z příjmů	60 a 80 %
počet dětí	0
Příjmy	945 350 Kč
Výdaje = % z příjmů	638 700 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	306 650 Kč
Nezdanitelné části základu daně	36 000 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	270 650 Kč
Zaokrouhlený základ daně	270 600 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	40 590 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč

¹⁴ Tabulka pokračuje na následující straně

Daň po uplatnění slev	9 750 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	0 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	9 750 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	44 771 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč
Celkem daně/rok	87 185 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.3. Daně OSVČ 2 se skutečnými výdaji

Příjmům 965 350 Kč a výdajům 490 022 Kč po využití nezdánitelných částí základu daně odpovídá celková daňová povinnost 131 197 Kč.

Tabulka 9: OSVČ 2 - skutečné výdaje

Skutečné výdaje	
počet dětí	0
Příjmy	945 350 Kč
Výdaje	490 022 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	455 328 Kč
Nezdánitelné části základu daně	36 000 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdánitelné části	419 328 Kč
Zaokrouhlený základ daně	419 300 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	62 895 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	32 055 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	0 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	32 055 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	66 478 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč
Celkem daně/rok	131 197 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.4. Daně OSVČ 2 – porovnání variant

Tabulka 10: OSVČ 2 - porovnání variant

Varianty	Výdaje %	Skutečné výdaje	Paušální daň
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	9 750 Kč	32 055 Kč	1 200 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	44 771 Kč	66 478 Kč	40 632 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč	32 664 Kč	32 664 Kč
Celkem daně/rok	87 185 Kč	131 197 Kč	74 496 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlepší variantou je pro psychologickou poradkyni použít paušální daň. Její výhoda se projeví ještě více při růstu příjmů. Vzhledem k relativně vysokému výdajovému paušálu 60 % nemá význam používat skutečné výdaje.

4.3. OSVČ 3 – pořadatel kurzů

Pořadatel kurzů sportovních instruktorů s příjmy ze sportovního a rekreačního vzdělávání 1 954 634 Kč a výdaji 1 642 152 Kč. Nemá nezdánitelné části základu daně. Uplatňuje daňové zvýhodnění na jedno vyživované dítě.

Sportovní a rekreační vzdělávání je živností, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 60 % z příslušných příjmů. Tato výše paušálních výdajů umožňuje u paušální daně využít první pásmo až do příjmů ve výši 1,5 mil. Kč, druhé pásmo do příjmů ve výši 2 mil. Kč. Vzhledem k výši příjmů budu používat druhé pásmo.

4.3.1. Daně OSVČ 3 v paušálním režimu

Pořadatel kurzů bude v paušálním režimu platit měsíční zálohy na paušální daň 16 000 Kč a ročně tak zaplatí 192 000 Kč.

4.3.2. Daně OSVČ 3 s výdaji procentem z příjmů

Příjmům 1 954 634 Kč odpovídají výdaje 1 172 780 Kč (tj. 60 % z příjmů) a celková daňová povinnost po odpočtu slevy na dítě je 238 152 Kč.

Tabulka 11: OSVČ 3 - výdaje procentem z příjmů

Výdaje procentem z příjmů	60%
počet dětí	1
Příjmy	1 954 634 Kč
Výdaje = % z příjmů	1 172 780 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	781 854 Kč
Nezdánitelné části základu daně	0 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdánitelné části	781 854 Kč
Zaokrouhlený základ daně	781 800 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	117 270 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	86 430 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	15 204 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	71 226 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	114 151 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	52 775 Kč
Celkem daně/rok	238 152 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.3. Daně OSVČ 3 se skutečnými výdaji

Příjmům 1 954 634 Kč a výdajům 1 642 152 Kč po odpočtu slevy na dítě odpovídá celková daňová povinnost 79 102 Kč.

Tabulka 12: OSVČ 3 - skutečné výdaje

Skutečné výdaje	
počet dětí	1
Příjmy	1 954 634 Kč
Výdaje	1 642 152 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	312 482 Kč
Nezdanitelné části základu daně	0 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	312 482 Kč
Zaokrouhlený základ daně	312 400 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	46 860 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	16 020 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	15 204 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	816 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	45 622 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	32 664 Kč
Celkem daně/rok	79 102 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.4. Daně OSVČ 3 – porovnání variant

Tabulka 13: OSVČ 3 - porovnání variant

Varianty	Výdaje %	Skutečné výdaje	Paušální daň
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	71 226 Kč	816 Kč	59 556 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	114 151 Kč	45 622 Kč	89 352 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	52 775 Kč	32 664 Kč	43 092 Kč
Celkem daně/rok	238 152 Kč	79 102 Kč	192 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlepší variantou je pro pořadatele kurzů použít skutečné výdaje. Vzhledem k vysokým skutečným výdajům nemá význam používat výdajový paušál 60 % a podobně nevýhodná je i paušální daň.

4.4. OSVČ 4 - veterinářka

Veterinářka s příjmy z veterinární praxe 1 915 463 Kč a výdaji 1 233 295 Kč. Uplatňuje daňové zvýhodnění na dvě vyživované děti. Jako nezdanitelné části základu daně uplatňuje:

- 58 263 Kč na úroky z hypotéčního úvěru,
- 24 000 Kč na penzijní připojištění,
- 24 000 Kč na soukromé životní pojištění.

Veterinární praxe není živností, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 40 % z příslušných příjmů. Tato výše paušálních výdajů umožňuje u paušální daně využít první pásmo do příjmů ve výši 1 mil. Kč, druhé pásmo do příjmů ve výši 1,5 mil. Kč a třetí pásmo do příjmů ve výši 2 mil. Kč. Vzhledem k výši příjmů budu používat třetí pásmo.

4.4.1. Daně OSVČ 4 v paušálním režimu

Veterinářka bude v paušálním režimu platit měsíční zálohy na paušální daň 26 000 Kč a ročně tak zaplatí 312 000 Kč.

4.4.2. Daně OSVČ 4 s výdaji procentem z příjmů

Příjmům 1 915 463 Kč odpovídají výdaje 766 185 Kč (tj. 40 % z příjmů) a celková daňová povinnost po využití nezdaniitelných částí základu daně a odpočtu slevy na děti je 333 457 Kč.

Tabulka 14: OSVČ 4 - výdaje procentem z příjmů

Výdaje procentem z příjmů	40%
počet dětí	2
Příjmy	1 915 463 Kč
Výdaje = % z příjmů	766 185 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	1 149 278 Kč
Nezdaniitelné části základu daně	106 263 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdaniitelné části	1 043 015 Kč
Zaokrouhlený základ daně	1 043 000 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	156 450 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	125 610 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	37 524 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	88 086 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	167 795 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	77 576 Kč
Celkem daně/rok	333 457 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.3. Daně OSVČ 4 se skutečnými výdaji

Příjmům 1 915 463 Kč a výdajům 1 233 295 Kč po využití nezdaniitelných částí základu daně a odpočtu slevy na děti odpovídá celková daňová povinnost 163 664 Kč.

Tabulka 15: OSVČ 4 - skutečné výdaje

Skutečné výdaje	
počet dětí	2
Příjmy	1 915 463 Kč
Výdaje	1 233 295 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	682 168 Kč
Nezdanitelné části základu daně	106 263 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	575 905 Kč
Zaokrouhlený základ daně	575 900 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	86 385 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	55 545 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	37 524 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	18 021 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	99 597 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	46 046 Kč
Celkem daně/rok	163 664 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.4. Daně OSVČ 4 – porovnání variant

Tabulka 16: OSVČ 4 - porovnání variant

Varianty	Výdaje %	Skutečné výdaje	Paušální daň
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	88 086 Kč	18 021 Kč	111 840 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	167 795 Kč	99 597 Kč	136 656 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	77 576 Kč	46 046 Kč	63 504 Kč
Celkem daně/rok	333 457 Kč	163 664 Kč	312 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlepší variantou je pro veterinářku použít skutečné výdaje. Vzhledem k vysokým skutečným výdajům nemá význam používat výdajový paušál 40 % a podobně nevýhodná je i paušální daň.

4.5. OSVČ 5 - advokát

Advokát s příjmy z advokátní praxe 1 212 881 Kč a výdaji 379 788 Kč. Uplatňuje daňové zvýhodnění na tři vyživované děti. Jako nezdanitelné části základu daně uplatňuje:

- 3 600 Kč hodnotu daru,
- 34 758 Kč na úroky z hypotéčního úvěru,
- 6 000 Kč na penzijní připojištění,
- 24 000 Kč na soukromé životní pojištění.

Advokátní praxe není živností, a proto budu uplatňovat paušální výdaje ve výši 40 % z příslušných příjmů. Tato výše paušálních výdajů umožňuje u paušální daně využít první pásmo do příjmů ve výši 1 mil. Kč, druhé pásmo do příjmů ve výši 1,5 mil. Kč a třetí pásmo do příjmů ve výši 2 mil. Kč. Vzhledem k výši příjmů budu používat druhé pásmo.

4.5.1. Daně OSVČ 5 v paušálním režimu

Advokát bude v paušálním režimu platit měsíční zálohy na paušální daň 16 000 Kč a ročně tak zaplatí 192 000 Kč.

4.5.2. Daně OSVČ 5 s výdaji procentem z příjmů

Příjmům 1 212 881 Kč odpovídají výdaje 485 152 Kč (tj. 40 % z příjmů) a celková daňová povinnost po využití nezdanitelných částí základu daně a odpočtu slevy na děti je 157 206 Kč.

Tabulka 17: OSVČ 5 - výdaje procentem z příjmů

Výdaje procentem z příjmů	40%
počet dětí	3
Příjmy	1 212 881 Kč
Výdaje = % z příjmů	485 152 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	727 729 Kč
Nezdanitelné části základu daně	74 119 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	653 610 Kč
Zaokrouhlený základ daně	653 600 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	98 040 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	67 200 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	65 364 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	1 836 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	106 248 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	49 122 Kč
Celkem daně/rok	157 206 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.3. Daně OSVČ 5 se skutečnými výdaji

Příjmům 1 212 881 Kč a výdajům 379 788 Kč po využití nezdanitelných částí základu daně a odpočtu slevy na děti odpovídá celková daňová povinnost 195 496 Kč.

Tabulka 18: OSVČ 5 - skutečné výdaje

Skutečné výdaje	
počet dětí	3
Příjmy	1 212 881 Kč
Výdaje	379 788 Kč
Dílčí základ daně = příjmy - výdaje	833 093 Kč
Nezdanitelné části základu daně	74 119 Kč
Základ daně = dílčí základ snížený o nezdanitelné části	758 974 Kč
Zaokrouhlený základ daně	758 900 Kč
Daň vypočtená = 15 % ze zaokrouhleného základu	113 835 Kč
Základní sleva na poplatníka	30 840 Kč
Daň po uplatnění slev	82 995 Kč
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	65 364 Kč
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	17 631 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	121 632 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	56 234 Kč
Celkem daně/rok	195 496 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.4. Daně OSVČ 5 – porovnání variant

Tabulka 19: OSVČ 5 - porovnání variant

Varianty	Výdaje %	Skutečné výdaje	Paušální daň
Daň celkem (+) nebo vyplacený daňový bonus (-)	1 836 Kč	17 631 Kč	59 556 Kč
Pojistné na důchodové pojištění	106 248 Kč	121 632 Kč	89 352 Kč
Pojistné na zdravotní pojištění	49 122 Kč	56 234 Kč	43 092 Kč
Celkem daně/rok	157 206 Kč	195 496 Kč	192 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nejlepší variantou je pro advokáta použít výdaje procentem z příjmů. Vzhledem k nízkým skutečným výdajům nemá význam používat skutečné výdaje. Na první pohled nevýhodná varianta paušální daně by mohla přinést daňovou úsporu, pokud bychom se zaměřili na daňové zatížení manželů. Manželka je zaměstnaná, pokud by uplatnila daňové zvýhodnění na vyživované děti, získala by daňový bonus ona. Obdobně by mohla uplatnit jako nezdanitelnou částku základu daně úroky z hypotéčního úvěru. Advokát by sice paušální daní odvedl o 34 794 Kč více, ale manželka by minimálně získala daňový bonus na vyživované děti ve výši 65 234 Kč a výsledkem by byla rodinná daňová úspora nejméně 30 440 Kč. Tato úspora by se zvyšovala se vzrůstajícími příjmy advokáta. Na druhou stranu by rizikem této varianty byl pokles příjmů, kdy mezi jednotlivými pásmy paušálního režimu lze přecházet vždy od začátku zdaňovacího období. V průběhu

zdaňovacího období nelze zvolené pásmo paušálního režimu měnit a v případě velkého poklesu příjmů by platil vyšší daň, než by odpovídalo jeho příjmům. Markantní by tato situace byla při poklesu příjmů pod 1 mil Kč – advokát by sice patřil dle příjmů do prvního pásma, ale daň by hradil dle druhého pásma a na dani a pojistném na důchodové a sociální pojištění by uhradil o 117 504 Kč více.

4.6. Srovnání jednotlivých variant výpočtu daní OSVČ

Z výpočtů daně z příjmů a pojistných na důchodové a zdravotní pojištění vyplývají značné rozdíly mezi jednotlivými způsoby zjištění základu daně. Výběr konkrétní varianty lze uskutečnit podle následujících kritérií.

4.6.1. Skutečné nebo paušální výdaje procentem z příjmů

Rozhodnout se, jaký druh výdajů OSVČ použije, není v zásadě komplikované. Vyšší výdaje znamenají nižší daňovou povinnost a jedná se tak pouze o srovnání dvou čísel. V úvahu je však třeba brát i komplikovanější administrativu při vykazování skutečných výdajů a s tím spojené zvýšené náklady.

4.6.2. Paušální daň nebo paušální výdaje procentem z příjmů

Zde již při rozhodování musíme spočítat celkové odvody, tj. daň z příjmů a pojistné na důchodové a zdravotní pojištění.

U paušální daně je výpočet jednoduchý. V celém rozsahu příjmů až do 2 mil. Kč se dle pásem jedná buď o konstantní částku, nebo dochází ke skokové změně na vyšší, opět konstantní částku, při překročení hranice pásma paušální daně.

U paušálních výdajů procentem z příjmů křivka zdanění nemá stejný průběh v celém rozsahu příjmů. Díky základní slevě na poplatníka je z nízkých příjmů nulová daň. Pojistná na důchodové i zdravotní pojištění mají naopak minimální vyměřovací základy, tzn. až do jejich dosažení jsou konstantní a nezvyšují se s růstem příjmů.

Základní sleva na poplatníka je 30 840 Kč a té při 15% dani z příjmů odpovídá základ daně 205 600 Kč, tzn. do této výše základu daně je daň nulová. Tomuto základu při paušálních výdajích procentem z příjmů odpovídají následující příjmy:

Tabulka 20: Maximální příjmy, kdy daň = 0 Kč

Sazba paušálních výdajů	Max. příjmy, kdy daň = 0 Kč
80 %	1 028 000 Kč
60 %	514 000 Kč
40 %	342 666 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Minimálním pojistným pak odpovídají následující hranice příjmů:

Tabulka 21: Hranice příjmů pro minimální pojistná

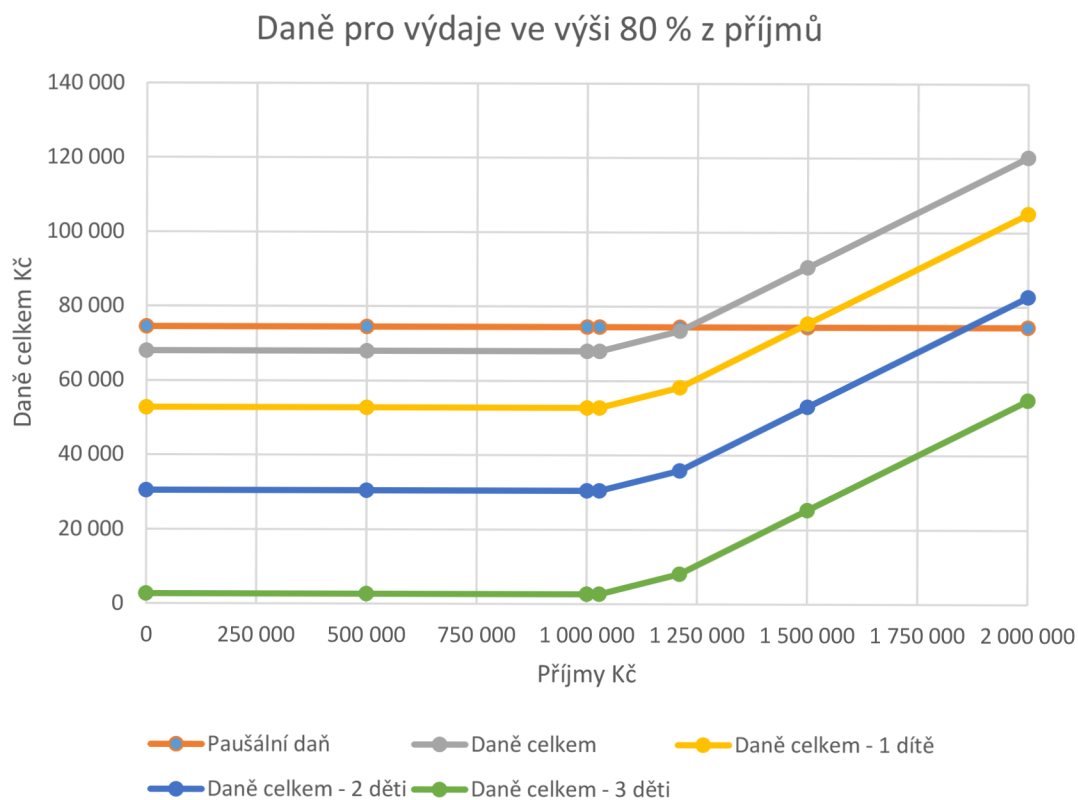
Druh pojištění	Minimální pojistné	Hranice příjmů pro minimální pojistné
důchodové	2 944 Kč	241 972 Kč
zdravotní	2 722 Kč	483 911 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pro všechny výše uvedené hraniční hodnoty jsem spočítal odpovídající daň z příjmů, pojistná na důchodové a zdravotní pojištění a získal následující graficky vyjádřené hodnoty, které jsou porovnány s paušální daní. V grafech je pro zjednodušení uvažováno pouze se základní slevou na poplatníka a nezdanitelné části základu daně nejsou uvažovány¹⁵. Kalkulováno je více variant, dle počtu nezaopatřených dětí.

¹⁵ Případné nezdanitelné části pouze zvýší hraniční hodnoty a jednotlivé křivky by se posunuly po ose Příjmy vpravo. Obdobně další slevy na dani by způsobily posun po ose Daně celkem dolů.

Graf 1: Daně celkem u paušálních výdajů 80 % a paušální daň

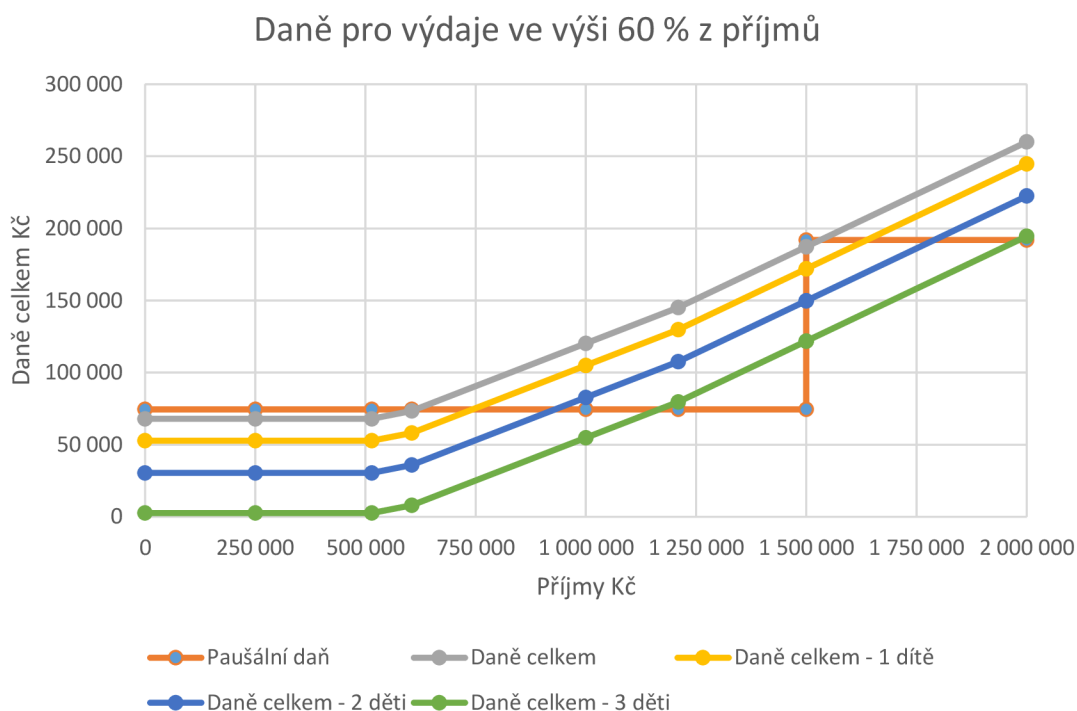

Příjmy	0	500 000	1 000 000	1 028 000	1 209 863	1 500 000	2 000 000
Výdaje (80 % z příjmů)	0	400 000	800 000	822 400	967 890	1 200 000	1 600 000
Základ daně	0	100 000	200 000	205 600	241 973	300 000	400 000
Paušální daň	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496
Daně celkem	67 992	67 992	67 992	67 992	73 448	90 624	120 224
Daně celkem - 1 dítě	52 788	52 788	52 788	52 788	58 244	75 420	105 020
Daně celkem - 2 děti	30 468	30 468	30 468	30 468	35 924	53 100	82 700
Daně celkem - 3 děti	2 628	2 628	2 628	2 628	8 084	25 260	54 860
Daň z příjmů	0	0	0	0	5 456	14 160	29 160
Sociální pojistné	35 328	35 328	35 328	35 328	35 328	43 800	58 400
Zdravotní pojistné	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu jednoznačně vyplývá, že u OSVČ, které uplatňují výdaje procentem z příjmů ve výši 80 %, bude výhodnější v rámci daňové optimalizace používat paušální výdaje. Paušální daň může být výhodná pro OSVČ s vyššími příjmy.

Graf 2: Daně celkem u paušálních výdajů 60 % a paušální daň

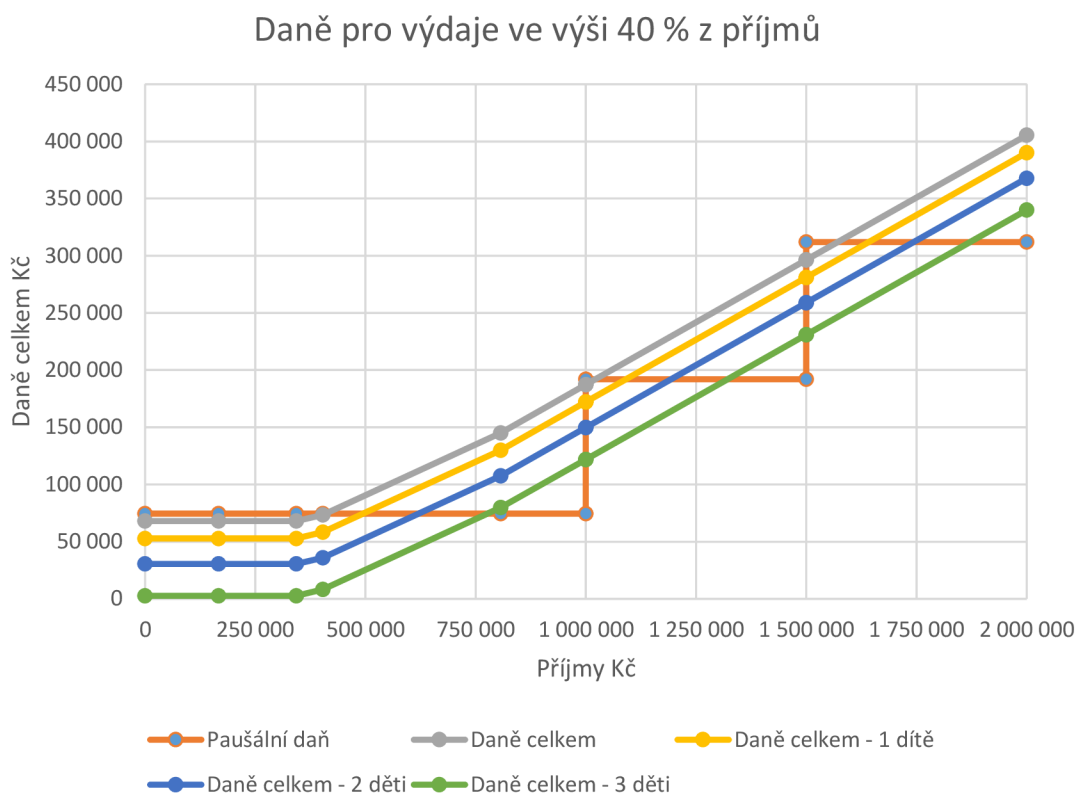

Příjmy	0	250 000	514 000	604 932	1 000 000	1 209 778	1 500 000	1 500 000	2 000 000
Výdaje (60 % z příjmů)	0	150 000	308 400	362 959	600 000	725 867	900 000	900 000	1 200 000
Základ daně	0	100 000	205 600	241 973	400 000	483 911	600 000	600 000	800 000
Paušální daň	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	192 000	192 000
Daně celkem	67 992	67 992	67 992	73 448	120 224	145 062	187 260	187 260	259 960
Daně celkem - 1 dítě	52 788	52 788	52 788	58 244	105 020	129 858	172 056	172 056	244 756
Daně celkem - 2 děti	30 468	30 468	30 468	35 924	82 700	107 538	149 736	149 736	222 436
Daně celkem - 3 děti	2 628	2 628	2 628	8 084	54 860	79 698	121 896	121 896	194 596
Daň z příjmů	0	0	0	5 456	29 160	41 747	59 160	59 160	89 160
Sociální pojistné	35 328	35 328	35 328	35 328	58 400	70 651	87 600	87 600	116 800
Zdravotní pojistné	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664	40 500	40 500	54 000

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že pro OSVČ, které uplatňují výdaje procentem z příjmů ve výši 60 %, bude paušální daň atraktivnější než pro OSVČ s 80% výdajovým paušálem. Výhodná může být zejména pro OSVČ, které neuplatňují slevy na nezaopatřené děti. Ale i tak zde platí, že výhody paušální daně využijí více OSVČ s vyššími příjmy. Navíc se dvěma pásmy paušální daně souvisí riziko spojené s přechodem mezi jednotlivými pásmy při poklesu příjmů.

Graf 3: Daně celkem u paušálních výdajů 40 % a paušální daň

Příjmy	0	166 667	342 667	403 288	806 519	1 000 000	1 000 000	1 500 000	1 500 000	2 000 000
Výdaje (40 % z příjmů)	0	66 667	137 067	161 315	322 607	400 000	400 000	600 000	600 000	800 000
Základ daně	0	100 000	205 600	241 973	483 911	600 000	600 000	900 000	900 000	1 200 000
Paušální daň	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	74 496	192 000	192 000	312 000	312 000
Daně celkem	67 992	67 992	67 992	73 448	145 062	187 260	187 260	296 310	296 310	405 360
Daně celkem - 1 dítě	52 788	52 788	52 788	58 244	129 858	172 056	172 056	281 106	281 106	390 156
Daně celkem - 2 děti	30 468	30 468	30 468	35 924	107 538	149 736	149 736	258 786	258 786	367 836
Daně celkem - 3 děti	2 628	2 628	2 628	8 084	79 698	121 896	121 896	230 946	230 946	339 996
Daň z příjmů	0	0	0	5 456	41 747	59 160	59 160	104 160	104 160	149 160
Soc. poj.	35 328	35 328	35 328	35 328	70 651	87 600	87 600	131 400	131 400	175 200
Zdrav. poj.	32 664	32 664	32 664	32 664	32 664	40 500	40 500	60 750	60 750	81 000

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že pro OSVČ, které uplatňují výdaje procentem z příjmů ve výši 40 %, platí obdobné jako pro OSVČ s 60% výdajovým paušálem. Výhodná může být zejména pro OSVČ, které neuplatňují slevy na nezaopatřené děti. Hranice výhodnosti se posunula směrem k OSVČ s nižšími příjmy. S třemi pásmy paušální daně však vzrostlo riziko spojené s přechodem mezi jednotlivými pásmy při poklesu příjmů.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat skutečně placenou daň z příjmů fyzických osob a najít vhodnější variantu výpočtu základu daně, která by umožnila úsporu na dani. Jak vyplývá z analýzy pěti OSVČ s různými předměty samostatné činnosti, lze použitím vhodné varianty výpočtu daňové povinnosti získat značnou úsporu na dani a pojistném na důchodové a zdravotní pojištění.

Pro OSVČ, která může využít 80% výdajový paušál, bude ve většině případů nejvýhodnější použití tohoto paušálu. V konkrétním případě OSVČ 1 (kadeřnice) snížila tímto způsobem svou daňovou povinnost o 39 % oproti výpočtu se skutečnými výdaji. Využití paušální daně znamenalo úsporu pouze 14 %.

Jiná situace nastává u OSVČ, která může využít 60% výdajový paušál. Použití tohoto paušálu znamenalo pro OSVČ 2 (psychologická poradkyně) také snížení daňové povinnosti o 34 % v porovnání se skutečnými výdaji. Jako nejvýhodnější řešení se však ukázala paušální daň, která přinesla snížení daňové povinnosti o 43 %.

Analýze byly podrobeny i tři OSVČ s příjmy vyšší než 1 milion Kč, tj. osoby, které mohou použít paušální daň až od roku 2023. Tyto OSVČ tak mají nejen vyšší příjmy, ale i výdaje oproti předchozím.

OSVČ 3 (sportovní vzdělávání) může využít 60% výdajový paušál, ale její skutečné výdaje jsou podstatně vyšší. Proto použití skutečných výdajů přineslo razantní snížení daňové povinnosti o 67 % v porovnání s výdajovým paušálem, zatímco paušální daň snížila daňovou povinnost pouze o 19 %.

OSVČ 4 (veterinářka) může využít pouze 40% výdajový paušál, a proto jsou její skutečné výdaje podstatně vyšší. Paušální daň i výdajový paušál přinesly podobné výsledky, kdy paušální daň přinesla snížení daňové povinnosti o 6 %. Výrazné úspory je dosaženo pomocí skutečných výdajů, které přináší snížení daňové povinnosti o 51 % v porovnání s výdajovým paušálem.

Zajímavá situace nastala u OSVČ 5 (advokát), přestože může využít pouze 40% výdajový paušál, jsou jeho skutečné výdaje ještě nižší. Logicky tak tato varianta přinesla nejvyšší daňovou povinnost a to i přesto, že OSVČ využila daňového zvýhodnění na 3 děti. Použití paušální daně tak znamená pouze nepatrné snížení daňové povinnosti o 2 %, zatímco paušální výdaje snížily daňovou povinnost o 20 % v porovnání se skutečnými výdaji.

Z výše uvedeného vyplývá, že paušální daň není vhodná pro většinu OSVČ. Téměř nikdy nebude vhodná pro OSVČ, které mohou využít 80% výdajový paušál. A to i tehdy, pokud nebudou využívat daňové zvýhodnění na vyživované děti.

U OSVČ, které mohou využít výdajový paušál 60 %, bude záležet na výši nezdanitelné části základu daně, ale především na počtu nezaopatřených dětí a využití daňového zvýhodnění na ně. Tyto OSVČ však mohou s vyššími příjmy spadat i do druhého pásma paušální daně a přechod mezi pásmy (hranice je 1,5 mil. Kč) může přinést riziko ve formě placení mnohem vyšších odvodů, než by odpovídalo skutečnosti.

Logicky o to více bude předchozí platit pro OSVČ, které mohou využít výdajový paušál 40 %. Tyto OSVČ však již mohou spadat i do třetího pásma paušální daně a riziko placení vyšších odvodů při přechodu mezi pásmy tak bude vyšší (hranice jsou 1 mil. a 1,5 mil. Kč).

Pokud bychom uvažovali OSVČ s nízkými příjmy, která odvádí pouze minimální odvody tj.:

- daň z příjmů fyzických osob 0 Kč
- pojistné na důchodové pojištění 2 944 Kč
- pojistné na zdravotní pojištění 2 722 Kč

budou její měsíční odvody celkem 5 666 Kč tj. o 542 Kč nižší než paušální daň (6 208 Kč). Ročně tak daňové zatížení bude o 6 504 Kč nižší než v případě paušální daně.

Jak je vidět z výsledků a jejich analýzy, volby způsobu výpočtu daňového základu nebo použití paušální daně mohou způsobit velké rozdíly v celkových daňových odvodech OSVČ.

Rozhodnutí mezi paušálními nebo skutečnými výdaji je jednoduché. OSVČ je může učinit až po skončení zdaňovacího období. Pouze si spočítá, které výdaji jsou vyšší a ty uplatní v daňovém přiznání. Mezi těmito výdaji může v různých zdaňovacích obdobích libovolně přecházet.

Jiná situace je u paušální daně. Zvolené pásmo paušálního režimu nelze měnit během zdaňovacího období. Mezi jednotlivými pásmy paušálního režimu tak lze přecházet pouze od začátku zdaňovacího období. Současně lhůta pro podání oznámení je pouze do desátého dne rozhodného zdaňovacího období, tj. období, ve kterém OSVČ vstupuje do paušálního režimu (tj. obecně do 10. ledna). Vzhledem k tomu, že OSVČ si pásmo

paušálního režimu určuje dle příjmů předchozího zdaňovacího období, může nastat následující nevýhodná situace (z hlediska poplatníka).

OSVČ si dle příjmů minulého roku zvolí druhé, případně třetí pásmo paušální daně. V aktuálním roce dojde u OSVČ k poklesu příjmů, kterým by odpovídalo zařazení do nižšího pásma paušální daně. Ale OSVČ bude muset platit paušální daň dle vyššího pásma, vystoupit z režimu paušální daně nemůže a pásmo může změnit až pro následující rok. Přičemž rozdíly mezi pásmy jsou vysoké (120 000 Kč mezi druhým a třetím pásmem, 117 504 Kč mezi druhým a prvním pásmem a extrémních 237 504 Kč mezi prvním a třetím pásmem).

Pokud tedy OSVČ uvažuje o paušální dani, je nutné, aby zvážila výše uvedené nevýhody a pečlivě zanalyzovala svoji situaci. Proto se domnívám, že paušální daň bude, pokud nedojde ke změnám jejich parametrů a podmínek, pouze doplňkovou možností a většina OSVČ bude nadále využívat paušální nebo skutečné výdaje pro zjištění základu daně z příjmů.

Summary and keywords

This bachelor thesis deals with the optimization of income tax for self-employed persons. The aim of the thesis is to compare different options for calculating the tax liability of a particular individual and to propose a legal saving on income tax. The thesis introduces the basic concepts of tax theory and the tax system of the Czech Republic with a focus on personal income tax and describes the significant changes in the relevant law in recent years. A new option from 2021 is the flat tax, which adds two options for calculating the tax base. The thesis shows that each of the three methods brings benefits to specific groups of tax payers. A properly chosen method not only minimizes the tax burden, but also in combination with the tax bonus can cause a negative tax.

Key words: personal income tax, tax burden, tax optimization, tax base

JEL Classification: H24 – Personal Income and Other Nonbusiness Taxes and Subsidies

Bibliografie

Publikace

- Dušek, J. (2020). *Daně z příjmů 2020: přehledy, daňové a účetní tabulky*. Praha: Grada.
- Hamerníková, B., & Maaytová, A. (2010). *Veřejné finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
- Chalupa, R., Kadlec, J., Pilátová, J., Procházková, D., Sedlák, R., Skálová, J. et al. (2021). *Abeceda účetnictví pro podnikatele: 2021*. Olomouc: ANAG.
- Kubátová, K. (2015). *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer.
- Marková, H. (2021). *Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2021*. Praha: Grada.
- Marková, H. (2022). *Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2022*. Praha: Grada.
- Marková, H. (2023). *Daňové zákony: úplná znění platná k 1. 1. 2023*. Praha: Grada.
- Ryneš, P. (2016). *Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1. 1. 2016*. Praha: Anag.
- Vančurová, A. (1997). *Daňový systém v ČR - cvičebnice*. Praha: Vysoká škola ekonomická.
- Vančurová, A., Láchová, L., & Zídková, H. (2020). *Daňový systém ČR 2020*. Praha: Wolters Kluwer.
- Vlčková, M. (2020). *Základní principy a postupy v účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer.

Legislativa

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- Daň z příjmů fyzických osob po reformě: Všichni stejně?*. (2007). Podnikatel.cz. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.podnikatel.cz/clanky/dan-z-prijmu-fyzicky-ch-osob-po-reforme/>
- Definice a druhy SVČ*. Česká správa sociálního zabezpečení. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.cssz.cz/web/cz/definice-a-druhy-svc>
- DPH platí méně než pětina podnikatelů*. (2020). BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export. Retrieved August 27, 2022, from <https://www.businessinfo.cz/clanky/dph-plati-mene-nez-petina-podnikatelu/>

OSVČ. Česká správa sociálního zabezpečení. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-snadne-a-prehledne>

Paušální daň - obecné informace. (2022). Finanční správa. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

Povinná účast na pojištění. Česká správa sociálního zabezpečení. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.cssz.cz/duchodove-pojisteni-osvc-povinna-ucast>

Povinnosti OSVČ. VZP ČR. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/povinnosti-osvc>

Solidární daň neplatí jen boháči, ale i běžní zaměstnanci. Jak ji získáte zpět?. (2020). Účetní software Money S3. Retrieved March 3, 2023, from <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/solidarni-dan-neplati-jen-bohaci-i-bezni-zamestnanci-ziskate-zpet/>

Stanovení výše pojistného. Česká správa sociálního zabezpečení. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.cssz.cz/web/cz/osvc-duchodove-pojisteni-stanoveni-vyse-pojistneho>

Vyměřovací základ a výpočet pojistného. VZP ČR. Retrieved March 3, 2023, from <https://www.vzp.cz/platci/informace/osvc/vymerovaci-zaklad-a-vypocet-pojistneho>

Zálohy na pojistné na důchodové pojištění. Česká správa sociálního zabezpečení. Retrieved March 24, 2023, from <https://www.cssz.cz/web/cz/zalohy-na-pojistne-na-duchodove-pojisteni>

Změny v placení paušální daně na rok 2022. (2021). Finanční správa. Retrieved February 2, 2023, from <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2021/zmeny-v-placeni-pausalni-dane-na-rok>

Změny v uplatňování paušálních výdajů v roce 2019. (2019). Účetní software Money S3. Retrieved March 3, 2023, from <https://money.cz/novinky-a-tipy/dane/zmeny-uplatnovani-pausalnich-vydaju-roce-2019/>

Seznam tabulek, schémat, grafů, vzorců, obrázků

Tabulka 1: Zachycení daně z příjmů v účetnictví	14
Tabulka 2: Vývoj paušálních výdajů u příjmů ze samostatné činnosti.....	17
Tabulka 3: Maximální hranice paušálních výdajů	17
Tabulka 4: Výše měsíční zálohy na paušální daň dle pásem v roce 2023	20
Tabulka 5: OSVČ 1 - výdaje procentem z příjmů	32
Tabulka 6: OSVČ 1 - skutečné výdaje.....	33
Tabulka 7: OSVČ 1 - porovnání variant.....	33
Tabulka 8: OSVČ 2 - výdaje procentem z příjmů	34
Tabulka 9: OSVČ 2 - skutečné výdaje.....	35
Tabulka 10: OSVČ 2 - porovnání variant	35
Tabulka 11: OSVČ 3 - výdaje procentem z příjmů	36
Tabulka 12: OSVČ 3 - skutečné výdaje.....	37
Tabulka 13: OSVČ 3 - porovnání variant	37
Tabulka 14: OSVČ 4 - výdaje procentem z příjmů	38
Tabulka 15: OSVČ 4 - skutečné výdaje.....	39
Tabulka 16: OSVČ 4 - porovnání variant	39
Tabulka 17: OSVČ 5 - výdaje procentem z příjmů	40
Tabulka 18: OSVČ 5 - skutečné výdaje.....	41
Tabulka 19: OSVČ 5 - porovnání variant.....	41
Tabulka 20: Maximální příjmy, kdy daň = 0 Kč	43
Tabulka 21: Hranice příjmů pro minimální pojistná	43
Schéma 1: Předmět daně.....	8
Schéma 2: Druhy sazeb daně	11
Schéma 3: Přímé daně v České republice	12
Schéma 4: Nepřímé daně v České republice	13
Schéma 5: Způsoby uplatňování výdajů u samostatné výdělečné činnosti	16
Graf 1: Daně celkem u paušálních výdajů 80 % a paušální daň.....	44
Graf 2: Daně celkem u paušálních výdajů 60 % a paušální daň.....	45
Graf 3: Daně celkem u paušálních výdajů 40 % a paušální daň.....	46

Seznam zkratk

OSVČ Osoba samostatně výdělečně činná

ZDP Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

FO Fyzických osob

MD Strana účtu Má dáti

D Strana účtu Dal